

ALMAN GENÇLİK DAİRESİ TARAFINDAN KORUMA ALTINA ALINAN TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLAR

ZELİHA ELİAÇIK, TUBA SARIALTIN, FİKRET YAMAN

GENİŞLETİLMİŞ
2. BASKI

SETA | RAPOR

ALMAN GENÇLİK DAİRESİ TARAFINDAN
**KORUMA ALTINA ALINAN
TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLAR**

COPYRIGHT © 2020

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 170
I. Baskı: 2020
ISBN: 9

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY
Tel: +49 30 20188466

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 27, 1000 Bruxelles BELGIQUE
Tel: +3226520486

ALMAN GENÇLİK DAİRESİ TARAFINDAN KORUMA ALTINA ALINAN TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLAR

Zeliha Eliaçık, Tuba Sarıaltın, Fikret Yaman

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

TAKDİM | 7

ÖZET | 9

GİRİŞ | 17

Raporun Yöntemi ve Kaynak Sorunu | 18

ALMAN GENÇLİK DAİRESİNİN TARİHÇESİ VE GÖREV ALANI | 21

GENÇLİK DAİRESİNİN YAPILANMA ŞEMASI | 25

İHBARLAR VE KORUMA ALTINA ALINAN ÇOCUKLAR | 29

Hafif İhbar | 34

Ağır/Acil İhbar | 35

RAKAMLARLA ALMAN GENÇLİK DAİRESİNİN

HİMAYE ALTINA ALDIĞI ÇOCUKLAR | 37

ALMANYA'DA KORUYUCU AİLE OLMA KRİTERLERİ | 43

KORUYUCU AİLE SORUNU

VE TÜRK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI | 47

TÜRK VE MÜSLÜMAN KÖKENLİ GÖÇMENLERİN ALMANYA'DA

GENÇLİK DAİRESİ İLE YAŞADIĞI SORUNLAR | 53

Gençlik Dairesinin Olumsuz İmajı | 54

Kurumsal Ayrımcılık ve İslamofobi | 60

Kültürel Farklılıklar: Şiddet, Çocuğun Selameti ve Mahremiyet Kavramları | 65

Kuşak Çatışması ve Aile İçi İletişimsizlik | 69

SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ | 71

TAKDİM

Toplumun en küçük parçası olan aile hiyerarşik düzeyde devlet ve onu oluşturan temel unsurlardan toplum için hayati bir önem arz ettiği kadar, kendi bünyesindeki en küçük ve en değerli varlık olan çocukların gelişiminde ve sağlıklı bireyler olarak yetişmesinde de önemli bir role sahiptir. Zira çocuklar bireysel ve toplumsal açıdan insani, kültürel ve din gibi temel değerleri öncelikle ailelerinde edinmektedir. Ayrıca aile, kişiliğinin yanı sıra çocuğun asli kültürel kimlik ve aidiyet gelişimi üzerinde de oldukça etkilidir. Bu nedenle diasporada farklı bir kültür havzasında varlığını muhafaza etmeye çalışan Türk ailelerin bütünlüğünün korunması ve Türk çocuklarının kendi anne babaları ya da aile üyeleri tarafından yetiştirilmesi, çocukların hem psikolojik gelişimleri hem de kültürel aidiyet ve kimlikleri açısından göz ardı edilemeyecek derecede hayati bir faktördür. Buradan hareketle ülkemizdeki aileler kadar yurt dışında yaşayan soydaşlarımızın en önemli varlığı olan çocuklarının sağlıklı bir ortamda büyümesi Türkiye ve ilgili ülkelerin geleceği açısından kritik bir öneme sahiptir.

Genel olarak yurt dışında ve özel olarak Avrupa'da en çok vatandaşımızın yaşadığı Almanya'da da aileye büyük önem atfedilmektedir. Öyle ki aileye ve ailenin korunmasına dair yasal düzenlemeler ülkenin anayasasında kendine sıklıkla yer bulmuştur. Örneğin Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası "Çocukların bakım ve eğitimi, ana ve babanın doğal hakkı ve en önde gelen yükümlülüğüdür. Devlet, toplumun bu görevi yerine getirmelerini gözetir. Velilerin iradesine aykırı olarak çocukları ailelerinden ayırmak ancak bir yasaya dayanarak ve velilerin yükümlü-

lüklerini yerine getirmemeleri veya başka nedenlerle çocukların bakımsız kalmaları durumunda mümkündür” hükmüyle çocuk-aile-devlet ilişkilerini yasal bir çerçeveye oturtmuştur.

Almanya’daki bu tür yasal düzenlemelere karşın ülke genelinde Türk ve Müslüman kökenli çocukların basit nedenlerle Gençlik Dairesi tarafından sistematik olarak ailelerinden kopartıldıklarına ve kendi kültür ve değerlerine uygun olmayan hizmetlerden faydalandırıldıklarına dair iddialar sık sık gündeme gelmektedir. Yanlışlığı bugüne kadar tam anlamıyla ispatlanmayan bu iddiaların gerçek olduğunun kabul edilmesi halinde ise bu durum bir taraftan Türk ve Müslüman kökenli aileleri ve çocuklarını psikolojik açıdan olumsuz etkilemekte diğer taraftan Almanya’daki Türk ve Müslüman varlığına ciddi manada zarar vermektedir. Bu kapsamda elinizdeki rapor temelde Türkiye’deki Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün Almanya’daki muadili sayılabilecek Gençlik Daireleri ile Türk ve Müslüman kökenli göçmen aileler arasında yaşanan sorunları ortaya atılan iddialar ve eldeki veriler ışığında analiz etmeyi ve sonuçları kamuoyunun dikkatine sunmayı hedeflemektedir.

Konuya ilişkin yapılan çalışmaların çok az olması nedeniyle açık kaynaklara ve detaylı bir araştırmaya dayanan bu raporun Almanya’da koruma altındaki Türk ve Müslüman kökenli çocuklarımızın durumlarının ortaya çıkartılması noktasında faydalı olmasını umuyorum, emeği geçen yazarlara teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Burhanettin Duran
SETA Genel Koordinatörü

ÖZET

Elinizdeki rapor “Alman Gençlik Daireleri” (Jugendamt) ile Türk kökenli aileler ve göçmen çocuklar arasında yaşanan sorunları ele almaktadır. Gençlik Dairelerince koruma altına alınan Türk ve Müslüman göçmen çocukların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bunun yanında 2015’ten itibaren Suriye Savaşı’ndan kaçan ebeveysiz küçük yaştaki çocukların ve gençlerin Almanya’ya girişleri ve bunların Gençlik Dairesince himaye altına alınmalarıyla birlikte koruma altındaki refakatsiz çocuk sayısında da dramatik bir artış yaşanmıştır. 2013’te Almanya’ya ebeveysiz giren refakatsiz çocuk sayısı yaklaşık 6 bin civarındayken bu rakam 2015 itibarıyla 40 bine ulaşmıştır. Almanya’da yaşayan göçmen çocukların büyük kısmının çifte vatandaşlığının olduğu ve istatistiklere Alman olarak kaydedildiği düşünüldüğünde eldeki rakamların Gençlik Daireleri tarafından koruma altına alınan veya koruyucu bir aileye verilen göçmen çocukların sayısını tam olarak yansıtmadığı söylenebilir.

Gençlik Dairesi 20. yüzyılın ilk yarısında yetim çocukların bakımı, himayesi ve topluma entegrasyonu amacıyla kurulmuş ancak zaman içerisinde çok sayıda yapısal ve işlevsel değişikliğe uğramıştır. Nasyonal Sosyalizm döneminde “Hitler Gençlik Teşkilatı”na (Hitlerjugend) bağlanan kurum aileler, çocuklar ve gençlere yönelik bir hizmet ve sosyal yardım kuruluşu olmaktan çıkmış ve gençlerin genetik mirasının korunması, ırk, beden sağlığı ve iş verimliliğinin artırılması gibi hedeflere odaklanmıştır. “Etnik ve genetik olarak değersiz ve zayıf” çocuk/ gençlere yönelik hem koruyucu hem de destekleyici sosyal yardım ve rehberlik

hizmetleriye diğer hayır derneklerine bırakılmıştır. Gençlik Daireleri bu dönemde çocukların ve gençlerin “ari ırk” a uygunluklarının test edildiği ve bu ırka ait olmayanların “rehabilité” edildiği yapılara dönüşmüştür. Bu dönemde sayıları farklı kaynaklara göre 50 bin ile 200 bin arasında değişen çocuğun kimliklerinin değiştirilerek “arileştirildikleri” iddia edilmektedir. Gençlik Daireleri 1970’lere kadar bir denetim ve kontrol mekanizması olarak hizmet verirken bu tarihten sonra koruyucu danışma ve rehberlik hizmetleri veren bir kuruma dönüştürülmüştür. 1991’de şu anki adını alan Gençlik Dairelerinin hedefleri çocukların sağlıklı bir aile ortamında yetişmelerini temin etmek, ailelere rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunmak, çocuğun yüksek yararı ve refahının korunmasını sağlamaktır. Gençlik Dairesinin birincil görevi çocuğun güvenliğinin sağlanmasıdır. Çocuğun güvende olmaması diğer bir deyişle çocuk hayatının tehlikeye girdiği durumlarda çocuğun sorumluluğunu taşıyan ailenin veya kişilerin bu tehlikeyi ortadan kaldırmadığı veya kaldırmakta yetersiz kaldığı durumlarda Gençlik Dairesi aileye müdahale etmektedir. Gençlik Dairesi bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik destekleyici/önleyici ve zorlayıcı/müdahale edici birtakım tedbirler geliştirmiştir. Çocuğun, ailenin yanında yüksek yararı ve refahını sağlayamadığına karar verilen durumlarda bu tedbirler devreye sokulabilmektedir. Ailenin iş birliğine açık olması ve çocuğun güvenliğini tehlikeye atan durumları ortadan kaldırmak istemesi halinde Gençlik Dairesi çocuğu aileden almadan önce aileye rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini sunmakla görevlidir. Ancak çocuğun güvenliğinin ciddi bir şekilde tehdit edildiğine kanaat getirilmesi halinde aileye rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulmaksızın da çocuk koruma altına alınabilmektedir.

Çocuğun hayatının tehlikeye girmesi halinde Gençlik Daireleri kuruma yapılan ihbarlar vasıtasıyla ailelere müdahale etmektedir. Bu ihbarlar öğretmen, doktor, polis, komşu ve çocuğun ilişkili bulunduğu çevreden kişilerce yapılacağı gibi bizzat çocuk ve genç tarafından da bildirilebilir. Anne babanın ebeveynlik görevlerini yerine getirmede ihmalkar davrandığı durumlar ve bunu konu olan şikayetler “hafif ihbar” kategorisinde değerlendirilirken istismar, taciz, şiddet vb. vakalar ise “ağır/acil ihbar” olarak işlem görmektedir. Bu tür ihbarlara konu olan şikayetler ailenin aktif olarak çocuğa ruhsal ve fiziki zarar verdiği durumlarda söz konusudur. Hafif ihbarlarda anne-babaya ve çocuğa yönelik destekleyici danışmanlık hizmetleri devreye sokularak sorunlar giderilmeye çalışılmaktadır. Çocuğun yüksek yararı ve hayatının ciddi tehlike altında olduğu ağır ve acil ihbar durumlarında ise Gençlik Dairelerinin dava ve mahkeme süreçlerini beklemeksizin çocuğu söz konusu aile ortamından uzaklaştırma ve koruma altına alma

yetkisi vardır. Bu tür durumlarda ailelerin karşı çıkması ve çocukların iadesi için mahkemeye başvurmaları halinde Gençlik Dairesi tarafından da tedbir kararı için mahkemeye başvurulması gerekmektedir. Çocukların acil durumlarda korunma altına alınması, ailenin çocuk üzerindeki velayet haklarını doğrudan sonlandırmamaktadır. Aile ve Gençlik Dairesi arasındaki iş birliği veya anlaşmazlıklar ailenin çocuk üzerindeki velayet haklarını önemli oranda etkilemektedir.

Mahkeme kararıyla çocukların ve gençlerin velayetini alan Gençlik Dairesi ardından çocuğun selameti ve yüksek yararını korumak adına çocuğun nerede yaşaması gerektiğine dair karar vermektedir. Bu gibi durumlarda her ne kadar aile, çocuk bakımı ve eğitimi konusunda yetersiz olarak tanımlanmış olsa da çocuğun velayeti Gençlik Dairesinde tutularak ebeveynlerin belirlenen şartlara uyma koşuluyla çocuğun denetim altında ailesinin yanında kalmasına karar verilebilmektedir. Ancak eğer aile iş birliğinin devamına olumsuz cevap veriyor, şartları yine karşılayamıyor ve tespit edilen sorunların giderilmesine yönelik katkıda bulunmuyorsa çocuğun kuruluş bakımı ya da koruyucu aile yanına yerleştirilmesi yönünde karar verilebilmektedir. Çocuğun aileden uzaklaştırılma süresi koruma altına alınma sebebine bağlı olarak değişebilmektedir. Ancak ağır istismar vakalarında çocuğun velayetinin süresiz olarak Gençlik Dairesine verilmesi mümkündür. Böylelikle şiddet ve istismar gibi durumlarda çocuklar süre sınırlaması olmaksızın aileden uzaklaştırılarak kuruluş bakımı veya koruyucu aile hizmetinden faydalandırılmaktadır. On iki yaş altı çocukların öncelikle koruyucu aile yanına yerleştirilmesi hedeflenmekle birlikte yeterli veya çocuğun ihtiyaçlarına uygun koruyucu ailenin bulunmaması halinde kuruluş bakımına da başvurulmaktadır.

Acil veya ağır ihmal ve istismar veya çocuk veya gencin korunma altına alınmayı talep ettiği durumlarda Gençlik Dairesinin herhangi bir soruşturma yürütmeden ve aileyle iletişime geçmeden de çocuğu koruma altına alma yetkisi vardır. Çocuğa yüksek yararı gereği bir an evvel bulunduğu “tehlikeli” durumdan kurtarılması için müdahalede bulunularak korunma altına alınması bir yetkiden ziyade Gençlik Dairesi çalışanlarınca uygulanması gereken yasal bir yükümlülük ve görevdir. Özellikle şiddet ve istismar gibi durumlarda çocuk okul ya da kreş çıkışı Gençlik Dairesi yetkilileri tarafından koruma altına alınabilmektedir. Bizzat çocuk veya gencin aile içi şiddet veya istismar gibi nedenlerden dolayı korunma altına alınmayı talep etmesi halinde çocuğun beyanı esas alınarak çocuk korunma altına alınabilmektedir. Gençlik Dairesi yasal yükümlülük gereği bu tür durumlarda çocuk veya gencin beyanını esas almaktadır. Çocuğun beyanının esas alın-

masının nedeni sonradan çocuğun güvenliğini tehlikeye atabilecek durumların önüne geçilmesidir. Gençlik Dairesi çalışanları bu tür durumlarda çocuğu veya genci koruma altına almaması halinde sonrasında ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlardan sorumlu tutulmaktadır. Çocuğa el koyma vakalarında ailenin duruma razı olmaması, itiraz etmesi ve soruşturulmasını talep etmesi halinde ise dava süreci yirmi dört saat içinde başlatılmak zorundadır.

Gençlik Dairesine yasalarca tanınan bu geniş yetkinin –ihbarlarda delil aranmaması ve kontrol edilmeksizin işleme alınma zorunluluğu düşünüldüğünde– yanlış ve eksik uygulamalara yol açabileceği açıktır. Bunun yanı sıra ihbarları değerlendirme süreçlerinde çeşitli faktörlere bağlı olarak çocuğun yüksek yararı ve refahının korunması amaçlanmasına rağmen tam tersi sonuçlar doğurabilecek kararlar da alınabilmektedir. Aileler ve Gençlik Dairesi arasında yaşanan en büyük sorun korunma altına alınan çocuk veya gençlerin faydalandırıldığı koruyucu aile, evlat edinme ve kuruluş bakımı konusunda yaşanmaktadır. Sadece Türk aileleri değil Alman ve farklı kökenlerden göçmen aileler ve Gençlik Dairesi arasında ciddi bir güven sorunu yaşandığı anlaşılmaktadır. Gençlik Dairesinin Alman medyasında ve kamuoyunda uzman bir kurumdan ziyade sıklıkla “çocuk çalma” (*kinderklau*) iddialarıyla gündeme gelmesi de bu kuruma yönelik olumsuz imajı gözler önüne sermektedir. Burada öncelikli olarak Gençlik Dairesi çalışanları yasaların kendilerine yüklediği ağır sorumluluk neticesinde çocuğun ileride yaşayabileceği olumsuz durumlardan sorumlu tutulmamak ve “mesleki ihmal” suçlamasına maruz kalmamak için son seçenek olan “korunma altına alma” kararına en başta başvurabilmektedir.

Gençlik Dairesine yönelik getirilen en ağır eleştirilerden birisi de kurumun çoğu zaman çok basit nedenlerle çocukları koruma altına alma ve aileden ayırma yoluna gitmesidir. Kurumla ilgili bu yöndeki şikayetler Avrupa Parlamentosu (AP) Dilekçe Komisyon raporlarına da konu olmuştur. Alman ve Türk basınına yansıyan Türk kökenli çocuklara el konulma vakaları ve bunlara yönelik iddialar üzerine TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu 2013’te Belçika, Almanya ve Hollanda’daki Gençlik Dairelerinin Türk kökenli çocuklara yönelik uygulamalarını ele alan kapsamlı bir rapor hazırlamıştır.

Diğer ülkelerin çocuk koruma sistemlerinde olduğu gibi Almanya’da da rehberlik ve danışmanlık hizmet alımında Türk kökenli göçmen ailelerin oranı oldukça düşük olmasına karşın kriz ve acil yardım vakalarında karşılaşılan Türk kökenli çocuk oranı ise oldukça yüksektir. Diğer Batı Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında koruyucu ve destekleyici rehberlik hizmetlerine çok büyük yatırım

yapmasına rağmen Almanya'da bakım ve koruma altına alınan çocuk sayısının yüksekliği şaşırtıcıdır (Kindler, 2012).

Türk aileler ve Gençlik Dairesi arasında yaşanan sorunlar çok yönlü olmakla birlikte özellikle korunma altına alınan çocukların Türk ve Müslüman olmayan koruyucu ailelere verilmesi suretiyle çocuğun kültürel/dini kimliğini ve dilini kaybetme vb. iddiaları etrafında yoğunlaşmaktadır. Gençlik Dairesinin Alman kökenli ailelerle dahi sorun yaşamasına neden olan kurumsal işleyişine ve yasal düzenlemelere ek olarak Türk ailelerdeki "göçmenlik" hikayesi sorunları daha karmaşık bir hale gelmektedir. Bu nedenle Türk aileler ve Gençlik Dairesi arasında yaşanan sorunlar daha kapsamlı bir çerçevede değerlendirilmeli ve göç siyaseti bağlamında ele alınmalıdır. Bu çerçevede Türk veya Müslüman kökenli göçmenlerin Almanya'da karşılaştıkları yapısal ayrımcılığın yanı sıra Alman medya ve siyasetinde giderek yaygınlık kazanan İslamofobik söylemler ailelerin Alman kurumlarına karşı genel bir ön yargı ile hareket etmelerine ve güvensiz bir tutum takınmalarına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra "çocuğun selametinin tehlikede olması" kavramının muğlaklığı ve kültürel farklılıkların ailelerin aleyhine olacak şekilde yorumlanması uygulamada ciddi aksaklıkların yaşanmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra "baskı", "şiddet" ve "özgürlüğün kısıtlanması" gibi ebeveyn ve çocuk ilişkilerine devlet müdahalesini meşru kılan kriterlerin de Alman kültürü üzerinden değerlendirilmesi, çocukları ve aileleri zor durumda bırakan uygulamalara yol açmaktadır.

Gençlik Dairelerine yönelik "çok hızlı ve basit gerekçelerle çocuklara el konulduğu" yönündeki yargı, kurumun çocukları koruma altına alma ve ailelere yönelik karmaşık hukuki süreçleri başlatmadan önce ihbarları teyit ve teftiş mekanizmalarının zayıflığından kaynaklanmaktadır. Özellikle çocuklar tarafından yapılan ihbarlara yönelik ciddi bir onay mekanizması işletilmeden sadece çocuğun beyanı esas alınarak harekete geçilmesi aileleri ve çocukları zor durumda bırakmaktadır. Bu durum daha önce de ifade edildiği üzere hukuki düzenlemelerden kaynaklanmaktadır. Hukuki düzenlemeler çocuklara ve gençlere talepleri halinde korunma altına alınmayı güvence altına almaktadır. Dolayısıyla bir çocuk veya gencin güvenliğinin tehlikede olduğunu ifade etmesi halinde Gençlik Dairesi çalışanları çocukları koruma altına alabilmektedir. Çocuğun beyanı doğru olabileceği gibi yanlış da olabilir ancak Gençlik Dairesi sonrasında gelişebilecek olumsuz durumlardan kaçınmak amacıyla gerekli tedbirleri alma yoluna gitmektedir.

Türk kökenli aileler ve Gençlik Dairesi arasında yaşanan sorunların bir diğer nedeni de BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Alman yasalarında öngörülmesine

rağmen uygulamada çocukların faydalandırıldığı koruyucu aile ve kuruluş bakım hizmetlerinde kültürel ve dini farklılıkların göz önünde bulundurulmamasıdır. Ancak ideal durumda Alman kurumları gerekli hassasiyeti gösterebilirler bile Türk koruyucu aile sayısının oldukça yetersiz olması çocukların farklı kültürel kimliğe sahip koruyucu ailelere verilmesi sorununun çözümünü güçleştirmektedir. Türk kökenli göçmen ailelerin Gençlik Dairesinin genel işlevlerinin yanı sıra koruyucu aile olma kriterlerine yönelik yanlış bilgilere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra kültürel, sosyoekonomik ve dini bazı sebeplerle Türk ailelerin koruyucu aile olma noktasında bazı çekinceleri olduğu görülmektedir. Bu çekincelerin giderilmesine yönelik halihazırda cami cemaatleri, Türk sivil toplum kuruluşları (STK) ve Türk temsilciliklerine bağlı ataşelikler eliyle çeşitli aydınlatma ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülmektedir.

Almanya'da çocukların bakım ve koruma altında kalma sürelerinin uzunluğu ve koruyucu aile hizmetinden öte kuruluş bakımına yerleştirilme oranlarının yüksekliği göz önünde bulundurulduğunda koruyucu aile sorununun yanı sıra kuruluş bakımında kalan Türk çocukların durumlarını incelemeye yönelik araştırmaların ve çalışmaların yapılması gerektiği açıktır. Ancak Gençlik Dairesi ve korunma altına alınan Türk çocukları meselesinde gerek literatürde gerekse uygulamada koruyucu ailelik ön plana çıkarılırken çocukların büyük kısmının yaşadığı yurtlardaki şartlar ve bunlara yönelik alınması gereken tedbirler tartışma konusu yapılmamaktadır.

Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'ne (1963) göre çocuk için vasi veya kayyım atanmasının çocuğun üstün menfaati için uygun olması halinde vakit geçirmeksizin yetkili konsolosluga bilgi verilmesi gerekmektedir. Çocukları koruma altına alınan aileler bu durumu Türk temsilciliklere bildirdikleri takdirde bu vakaların takibi ve hukuki danışmanlık noktasında destek alınabilmektedir. Ancak çocukların çifte vatandaşlığa sahip oldukları durumlarda Gençlik Dairesinin Türk dış temsilcilikleri bilgilendirme zarureti bulunmamaktadır. Bu durumlarda konsolosluk veya elçilik yetkilileri koruma altına alınan Türk çocukların varlığından ancak aileler kendilerine başvuruda buldukları takdirde haberdar olmaktadır.

Anne-babaların herhangi bir nedenle yetersiz kalmaları nedeniyle çocukların korunmaya muhtaç hale gelmeleri halinde yasalara göre temel hedef çocukların yüksek yararı ve selametini korumak ve sağlıklı bir aile ortamında gelişimlerini tamamlamaları için önlem almaktır. Ebeveynlerin yetersiz kaldığı durumlarda geçici süreyle aileden uzaklaştırılarak koruyucu ailelerde ya da

yurtlarda koruma altına alınan çocukların aileleriyle yeniden birleştirilmesi ise öncelikli hedefdir. Bu nedenle Gençlik Dairesi Türk temsilcilikleri ve STK'ları ile çocukları koruma altına alınan aileler arasında sağlıklı bir ilişki ve iş birliğinin tesis edilmesi elzemdir. Bu rapor kapsamında yapılan incelemeler Gençlik Daireleri ve koruma altına alınan Türk çocuklara dair oldukça az sayıda bilimsel/istatistiki veri ve çalışma bulunduğunu göstermiştir. Özellikle koruma altına alınan, koruyucu aileye verilen, yurtlara yerleştirilen çocukların yaşadıkları süreçlere yönelik çalışmalar yok denecek kadar az sayıda ve sınırlı mahiyettedir. Meselenin tüm yönleriyle değerlendirilebilmesi için sağlam verilere ve konuyu farklı açıdan ele alan çalışmalara ihtiyaç vardır.

GİRİŞ

Toplumun yapısını oluşturan en küçük birim olan aile aynı zamanda çocuğun gelişiminde ve sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde önemli bir role sahiptir. Çocuklar insani temel değerleri, kültürel ve dini normları ilk olarak ailede tanır; toplumsal ilişkilerini de buna göre inşa ederler. Geleceğe dair ilk plan ve hedefleri, içerisine doğduğu ve içinde yetiştiği aile yapısından esinlenerek şekillenir. Bu bağlamda aileyi her çocuğun ilk eğitim alanı ve çocuğa ilk yön veren yer olarak kabul ederiz. Aile, kişiliğin yanı sıra çocuğun kültürel kimlik ve aidiyet gelişimi üzerinde de oldukça etkilidir. Bu nedenle diasporada farklı bir kültür havzasında varlığını muhafaza etmeye çalışan Türklerin aile bütünlüğünün korunması ve çocukların kendi anne babaları ya da aile üyeleri tarafından yetiştirilmesi hem psikolojik gelişim hem de kültürel aidiyet ve kimlik açısından önem arz etmektedir.

Aileye atfedilen bu önem ve aileye yönelik yasal düzenlemeler pek çok devletin anayasasında kendine yer bulmuştur. Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası da “Çocukların bakım ve eğitimi, ana ve babanın doğal hakkı ve öncelikli yükümlülüğüdür. Devlet toplumun bu görevi yerine getirmesini gözetir. Velilerin iradesine aykırı olarak çocukları ailelerinden ayırmak ancak bir yasaya dayanarak ve velilerin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya başka nedenlerle çocukların bakımsız kalmaları durumunda mümkündür” diyerek aile-çocuk-devlet ilişkilerini yasal bir çerçeveye oturtmuştur.¹ Bu maddeyi “Ailenin görevlerini yerine

---

¹ “Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası Madde 6, 2. ve 3. Fıkra”, Bundesamt für Justiz, www.gesetze-im-internet.de/gg/art_6.html, (Erişim tarihi: 24 Temmuz 2019).

getirdiği müddetçe çocuğun yeri ailenin yanındır” şeklinde de özetlemek mümkündür. Yasada bahsedilen gözetim ve denetim Almanya’da Türkiye’deki Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün muadili sayılabilecek Gençlik Dairesi tarafından yapılmaktadır. Ancak bu kurum çocukların tehlike ya da sağlıksız olarak tanımlanan bir ortamda yetiştiğini tespit etmediği ve buna yasal gerekçeler sunmadığı sürece aile ilişkilerine doğrudan müdahalede bulunamaz.

Bu yasal hükümlere rağmen Almanya’da yaşayan birçok Türk ve Müslüman kökenli çocuğun Alman Gençlik Dairesi tarafından ailelerinden haksız yere koparıldıkları iddiaları sık sık gündeme gelmektedir. Zaman zaman diaspora Türkleri ve medya tarafından gündeme getirilen bu iddialar ve Gençlik Dairesine yönelik şikayet dilekçeleri AP raporlarına da konu olmaktadır.

Bu rapor Gençlik Daireleri ile Türk ve Müslüman kökenli göçmen aileler arasında yaşanan sorunlarla ilgili olarak ortaya atılan iddialara ilişkin Türk ve Alman kamuoyuna bilgi sunmak ve kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla hazırlanmıştır. Raporun birinci kısmında Gençlik Dairelerinin tarihsel gelişimi, kurumsal yapısı ve işleyişi konu edilmektedir. İkinci kısımda Almanya’da yaşayan Türk ve Müslüman kökenli göçmenler ile Alman Gençlik Daireleri arasında yaşanan sorunlar çok yönlü olarak ele alınmakta ve haksız uygulamalara yönelik iddialar incelenmektedir. Sonuç kısmında ise Türk kökenli göçmenlerin Gençlik Dairesi ile yaşadıkları sorunları önlemeye ve diasporada yaşayan Türk kökenli çocukların korunmasına yönelik atılabilecek adımlar hakkında önerilerde bulunmaktadır.

RAPORUN YÖNTEMİ VE KAYNAK SORUNU

Gençlik Dairesi ve Türk kökenli göçmen ailelerin yaşadıkları sorunlara yönelik literatür oldukça sınırlıdır. Konuyla ilgili medyaya yansıyan haberler dışında akademik çalışmaların sınırlı oluşu bu raporun alanını büyük ölçüde daraltmıştır. Literatürde Gençlik Dairesinin kurumsal yapısını ve koruma altına alınan çocuklara yönelik sorunları genel olarak inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte özelle Türk ve yabancı göçmen ailelerin kurumla yaşadığı sorunları ele alan akademik çalışmalar yok denecek kadar azdır. Konuyla ilgili üniversiteler, belediyeler ve STK’ların iş birliğiyle niteliksel ve niceliksel yöntemlerle hazırlanmış araştırma projelerinin çok azı doğrudan göçmen Müslüman ve Türk çocuklarını ele almaktadır. Belediyeler ve Gençlik Daireleri tarafından yürütülen çalışmalarda göçmen aileleri koruyucu aile olmaya teşvik etmeye yönelik çalıştay ve bilgilendirme kampanyalarıyla sınırlı kalmaktadır. Gençlik Dairesi ve göçmen aileleri konu alan az sayıdaki çalışmadan biri Dortmund Üniversitesi’nin 2014’te Kuzey Ren-Vestfalya

eyaletindeki Gençlik Daireleriyle ilgili yapmış olduğu geniş bir anket çalışmasıdır.² Bunun yanı sıra Siegen Üniversitesi de koruma altına alınan çocukların gelişimlerini ve koruyucu aileyle ilişkilerini merkeze alan bir araştırma yürütmektedir.³ Buna ek olarak 2013-2015 arasında Hildesheim Üniversitesi himayesinde Aşağı Saksonya eyaletinde bulunan koruma altına alınmış göçmen çocukları ve göçmen kökenli koruyucu aileleri konu alan çeşitli bakanlıkların da destek verdiği bir proje yürütülmüştür. Ayrıca yine Siegen Üniversitesi'nde Prof. Dr. Klaus Wolf'un himayesinde 2014-2017 arasında Plan B isimli bir kuruluş tarafından göçmen aileleri koruyucu aile olarak kazanmaya yönelik "Göçmen Kökenli Koruyucu Ebeveynler" (Pflegeeltern mit Migrationsgeschichte, PemM) isimli bir model araştırma projesi tamamlanmıştır. Konuyla ilgili istatistiki veriler sunan çalışmaların en önemlilerinden biri ise "Koruma Altındaki Çocuklara Yardım Hizmetleri Barometresi"dir (Pflegekinderhilfe Barometer). Bu çalışma Almanya çapında Gençlik Daireleriyle yapılan mülakatlardan elde edilen verileri içermektedir.⁴

Gerek Almanya'da gerekse Türkiye'de Gençlik Daireleriyle ilgili yapılan sınırlı sayıdaki çalışmanın bu kurumların iç işleyişine ve göçmen ailelerle uygulamada yaşanan sorunlara odaklandığı görülmektedir. Konuyla ilgili olarak yapılmış Türkçe akademik çalışmalar ise oldukça kısıtlı sayıda ve sınırlı kapsamdadır. Çocukların aileden ayrıldıktan sonra geçirdikleri süreçlere ve koruyucu aile içinde ya da yurtlarda yaşadıkları sorunlara yönelik ise neredeyse hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Koruma altına alınan göçmen kökenli çocukların katılımıyla ve onların perspektifi de dikkate alınarak yapılacak incelemelerin Gençlik Dairelerinin hizmetlerinin iyileşmesine katkı sunacağı açıktır. Ulaşılabilen sınırlı sayıdaki açık kaynaktan yararlanılarak hazırlanan bu raporsa Gençlik Daireleri ve Türk kökenli aileler arasında yaşanan sorunlar hakkında genel bir çerçeve çizmeyi ve meseleyi farklı açılardan ele alarak Türk ve Alman kamuoyunun dikkatine sunmayı amaçlamaktadır.

Türk ve Müslüman kökenli göçmenlerin Almanya'da Gençlik Dairesi ile yaşadığı sorunlar Türk medyasının bunları gündeme taşımasıyla kamuoyunda duyulmaya başlanmıştır. Kamuoyu baskısı ve medyada yer alan iddialar üzeri-

2 Thomas Mühlmann ve Jens Pothmann "Befragung von Jugendamttern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund – Ergebnisse und Schlussfolgerungen", Forschungsverbund, www.forschungsverbund.tu-dortmund.de/fileadmin/Files/Aktuelles/Vortraege/AKJStat_2014_Ergebnisbericht_Befragung_Pflegekinderdienste_2013.pdf, (Erişim tarihi: 28 Ekim 2019).

3 "Forschungsgruppe Pflegekinder", Universität Siegen, www.uni-siegen.de/pflegekinder-forschung/home/index.html, (Erişim tarihi: 28 Ekim 2019).

4 Adı geçen projeler ve diğer araştırmalar için bkz. Heinz Müller ve Laura de Paz Martinez, *Migration in der Pflegekinderhilfe*, (Frankfurt am Main: 2018), s. 34-38.

ne 2013'te TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu tarafından 2013'te "Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin Rapor" yayımlanmıştır.⁵ Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin karşılaştırmalı olarak incelendiği bu raporda Almanya'daki Gençlik Daireleri ve Türk aileleri arasında yaşanan sorunlar tüm tarafların katılımıyla çok yönlü olarak ele alınmıştır. Raporda Gençlik Dairelerinin daha fazla denetlenmesi için Alman makamlarına çağrıda bulunulmuştur. Buna ek olarak Fikret Yaman'ın hazırladığı "Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi" isimli doktora çalışması da Türk kökenli göçmen aileler ve çocuk koruma alanında görev yapan göçmen kökenli uzmanlarla yapılmış mülakatları içermesi hasebiyle konuya dair önemli veriler sunmaktadır.⁶ Bu çalışmada paylaşılan veriler büyük ölçüde Gençlik Daireleri hakkında yapılmış akademik çalışmalara, AP ve TBMM'nin konuyla ilgili Gençlik Dairelerine dair hazırladıkları inceleme raporlarına ve Düsseldorf Aile Ataşeliğinin konuya ilişkin yöneltilen sorulara verdiği cevapları içeren bilirkişi raporuna dayanmaktadır. Çalışmada bunların yanı sıra Türk kökenli ailelerin Gençlik Dairesiyle yaşadıkları sorunları ele alan medya haberlerine de yer verilmiştir.

---

⁵ "Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu. 24. Dönem 4. Yasama Yılı 2013", TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2013/raporlar/cocuklara_yonelik_uygulamalara_iliskin_komisyon_raporu.pdf, (Erişim tarihi: 14 Temmuz 2019).

⁶ Fikret Yaman, "Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi", (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara: 2018).

ALMAN GENÇLİK DAİRESİNİN TARİHÇESİ VE GÖREV ALANI

Alman Gençlik Dairesi 20. yüzyılın ilk çeyreğinde kurulmuş ancak kurum yıllar içerisinde isminden görev alanına kadar birçok konuda büyük değişikliklere uğramıştır. İlk kurulduğu yıllarda “Mahalli Yetim Meclisleri” (Gemeindewaisenrate) adı verilen kurum ihtiyaç sahibi ve kimsesiz çocukların bakımından sorumlu tutulmuştur. 1923’te İmparatorluk Gençlik Sosyal Yardım ve Hizmetleri Kanunu’nun çıkarılmasıyla ilk kez yasal ve hukuki bir zemin kazanan gençlik hizmetlerinin bugünkü kurumsal yapısı 1924’te yürürlüğe giren bu yasayla oluşturulmuştur.⁷ Aynı yıl kurum yeni bir yapılandırma ile ismi ve yapısı değiştirilerek Polis Teşkilatına bağlanmıştır.⁸ Hitler döneminde ise önce kurumun ismi değiştirilmiş daha sonra yetkileri azaltılarak tamamen Nazilerin kontrolünde olan “Nasyonal Sosyalist Sosyal Yardım ve Hizmet birimlerine (Nationalsozialistische Volkswohlfahrt) ve Hitler Gençlik Teşkilatı”na (Hitlerjugend) bağlanmıştır. 1933’te bu kez de Polis Teşkilatından ayrılarak Belediye ve İçişleri Bakanlığına bağlanmış ve Nazilerin bir kolu haline getirilmiştir. Gençlik Daireleri savaş sonrası İçişleri Bakanlığı bünyesine alınarak ilçe belediyelerine devredilmiştir.⁹ Nazi döneminde aile yapısını korumak ve çocuğun selametini (*kindeswohl*) temin görevinden uzaklaşarak siyasi bir

7 Anika Hanemann, “Pflicht und Recht des Jugendamtes in die Elterliche Sorge Einzugreifen”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Universität Dortmund, Dortmund: 2002), s. 99.

8 Mustafa Uyanık, “Alman Gençlik Dairesi ve Çocukların Koruma Altına Alınması Uygulamalarına Yönelik Eleştiriler”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16, (Nisan 2018), s. 127.

9 Uyanık, “Alman Gençlik Dairesi ve Çocukların Koruma Altına Alınması Uygulamalarına Yönelik Eleştiriler”, s. 127.

kontrol mekanizmasına evrilmiştir. Gençlik Dairesi ve Hitler Gençlik Teşkilatının o dönemdeki ana hedefi Hitler'in tanımladığı şekliyle ideal safkan bir Alman nesli yetiştirmektir. On yaşını aşmış çocukların ise Hitler Gençlik Teşkilatına katılması mecburi tutularak çocukların ideolojik formasyonu küçük yaşlardan itibaren söz konusu kurum eliyle yürütülmüştür.

Hitler döneminde aileler, çocuklar ve gençlere yönelik bir hizmet ve sosyal yardım kuruluşu olmaktan uzaklaşan Sosyal Yardım ve Hizmet Teşkilatının görevi “genetik miras, ırk, beden sağlığı ve iş yetkinliğinin artırılması” olarak tanımlanmış ve bunun dışında kalan tüm görevleri diğer derneklere bırakılmıştır. Devletin tüm kurumları gibi Gençlik Dairelerinin de parti programının gerçekleştirilmesi için araçsallaştırıldığı şu beyandan net biçimde anlaşılmaktadır:

Bizim görevimiz parti programımızın gerçekleştirilmesi için çalışmaktır. Bu nedenle ırk ve genetik olarak değersiz insan malzemesiyle uğraşamayız ve uğraşamamalıyız. Bu görev Nasyonal Sosyalist Sosyal Yardım ve Hizmet bünyesine alınmamış ve halihazırda faaliyetlerine devam eden diğer derneklere bırakılmıştır.¹⁰

Nazi dönemi süresince başta Yahudiler olmak üzere doğu bölgelerinde yaşayan çok sayıda yabancı uyruklu çocuğun kaçırılarak Nazilerin kontrolündeki yurtlara yerleştirildiği, bu yurtlarda çocukların kimlikleri ve kültürlerinden uzaklaştırılarak Aryan çocuklar olarak yetiştirildiği bilinmektedir. Özellikle Polonya'da işgal edilen bölgelerden kaçırılan çocukların şiddet, psikolojik baskı ve eziyetle bu yurtlarda tutuldukları bilinmektedir.¹¹ Bunlar arasında medyaya yansımış örneklerden birisi Polonyalı Janina Kunsztowicz vakasıdır. Ailesinin Naziler tarafından tutuklanması sonrasında koruyucu aileye verilen Janina 1941'de sekiz yaşındayken koruyucu aileden alınarak zorla bu yurtlardan birine yerleştirilmiştir. Janina yurttaki hayatı boyunca şiddete, beyin yıkama seanslarına ve uykusuz bırakılarak cezalandırılmaya maruz bırakıldığını ifade etmiştir. Janina'nın kaldığı yurttaki olduğu gibi yurtlarda çocukların sağlık durumlarının ve fiziksel yapılarının Aryan ırkına uygun olup olmadığına dair sürekli testler yapıldığı da bilinmektedir. Bu yurtlarda çocuklar sadece ideolojik olarak değil fiziksel olarak da manipüle edilmeye çalışılmıştır. Kurum yetkililerinin “Almanlaşmış” olduğunu onayladığı çocuklar ise doğum belgeleri ve isimleri değiştirilerek Aryan koruyucu ailelere verilmiştir. Nazi döneminde ailelerinden, yakınlarından ve koruyucu ailelerinden alınan veya kaçırılan çocukların sayısı hakkında herhangi bir veri bulunmamaktadır. Bazı tarihçilere göre 50 binden fazla çocuğun kimliği değiştirilmişken ki-

10 Hanemann, “Pflicht und Recht des Jugendamtes in die Elterliche Sorge Einzuzugreifen”, s. 101.

11 Andreas Fasel, “Verschleppte Kinder: Von Nazis der Identität und Kindheit Beraubt”, *Die Welt*, 7 Mart 2016.

misine göre bu sayı 200 bini bulmaktadır. Bunun yanı sıra Aryan kriterlerine uymayan, yurtlardaki beyin yıkamalara olumlu yanıt vermeyen çocukların akıbeti hakkında ise bir kayıt bulunmamaktadır.¹²

İkinci Dünya Savaşı sonrası İçişleri Bakanlığına bağlanarak faaliyetlerine devam eden Gençlik Daireleri 1961'e gelindiğinde "Jugendwohlfahrt" ismi verilerek güçlendirilmiş bir kontrol ve denetim dairesine dönüştürülmüştür. Kuruma şu anki ismi olan Gençlik Dairesi (Jugendamt) ise 1991'de verilmiştir. Tarihi gelişimi göz önünde bulundurulduğunda bu kurumun 1970'lerden sonra bir denetim ve kontrol yapılanmasından koruyucu, danışma ve rehberlik hizmetleri veren bir kuruma dönüştürüldüğü ve günümüze dek bu işleviyle hizmet verdiği iddia edilmektedir.¹³

Gençlik Daireleri geniş bir sosyal hizmet ağına sahip olup temel görevlerinden biri çocukların sağlıklı bir aile ortamında iyi bir şekilde yetişebilmesine ve aile kurumunun korunmasına katkı sağlamaktır. Gençlik Dairesi kendisini "Aileler desteklenir, çocuklar korunur" cümlesiyle özetlemektedir. Bu kurumun yasalarla tanımlanan görevlerini önleyici/destekleyici ve müdahaleci/zorlayıcı hizmetler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Kurumun önleyici/destekleyici hizmetlerinin amacı ebeveynleri çocuk yetiştirme konusunda desteklemektir. Söz konusu destek ve yardım çocuğun beslenmesinden eğitim problemlerine ya da sosyal hayatta yaşadığı sorunlara kadar geniş kapsamlı konuları içermektedir. Aynı zamanda gerektiğinde ailelere ve çocuklara bilgi ve danışmanlık hizmeti sunmak, çocukların tehlike içerisinde olduğu durumlarda aktif olarak müdahale etmek de Gençlik Dairesinin yasal yükümlülüklerindedir. Bu kurumun destekleyici/önleyici hizmetleri ise esasında devletin aileye müdahalesini engellemeye yöneliktir. Asli görevi çocukların refahını ve selametinin sağlanmasını gözetmek olan Gençlik Daireleri gerektiğinde yasal haklarını kullanarak tehlikede olan, refah ve selameti sağlanmayan çocukların yaşadığı koşullara ve ailelere müdahale etmektedir.¹⁴

Alman Gençlik Dairesi günümüzde Çocuk ve Gençlere Yardım Kanunu'na (Kinder- und Jugendhilfegesetz) göre hizmet vermektedir. Gençlik dairelerinin hizmetlerini geniş ölçüde şekillendiren asıl yasa ise VIII. Sosyal Kanun Kitabı'dır. Gençlik Daireleri yapısal olarak Federal Aile, Yaşlı, Kadın ve Gençlik Bakanlığına bağlı olsa da belediye veya kaymakamlık (bürgermeisteramt/landratsamt) idaresi

12 Fasel, "Verschleppte Kinder: Von Nazis der Identität und Kindheit Beraubt".

13 Uwe Uhlendorff, *Geschichte des Jugendamtes*, (Beltz Juventa, Basel-Weinheim: 2004), s. 22-25.

14 "Çocukların Korunması: Jugendamtlerin Sunduğu Hizmetler", Bundesarbeitsgemeinschaft Landesjugendämter, www.bagljae.de/content/broschueren--materialien, (Erişim tarihi: 18 Eylül 2019).

altında faaliyetlerini sürdürmektedir. Her belediye ve kaymakamlık kendine bağlı il ve ilçede Gençlik Dairesi oluşturmakla yükümlüdür. Almanya genelinde yaklaşık 600 Gençlik Dairesi bulunmaktadır.¹⁵

¹⁵ “Çocukların Korunması: Jugendamtlerin Sunduğu Hizmetler”.

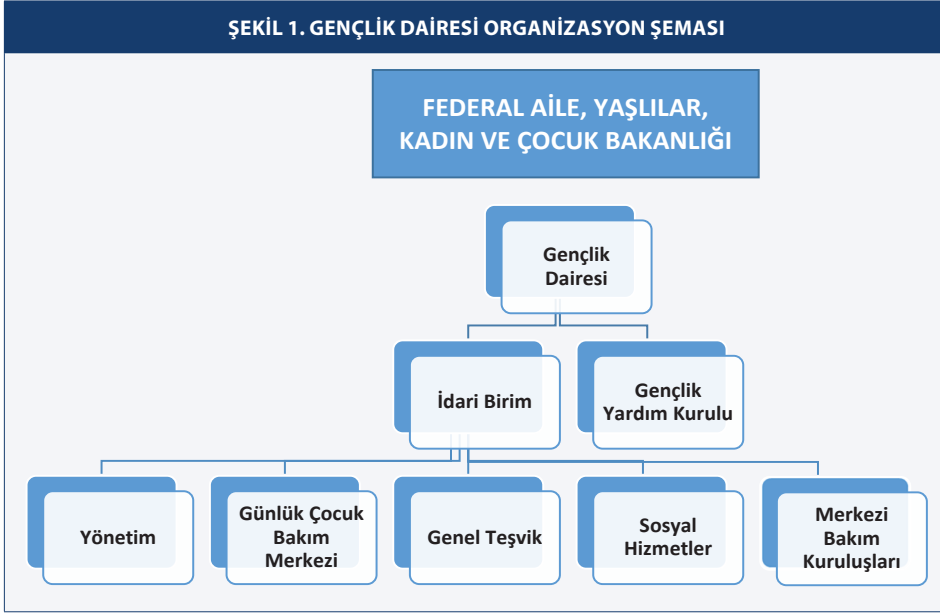
GENÇLİK DAİRESİNİN YAPILANMA ŞEMASI

Almanyada belediye ve kaymakamlıklara bağlı hizmet sunan Gençlik Daireleri iki ana bölüm ve beş alt birimden oluşmaktadır. Söz konusu iki ana bölüm Kurum İdaresi (Amsteilung) ve Gençlik Yardım Kuruludur (Jugendhilfeausschuss). Gençlik Yardım Kurulu Ar-Ge ve karar veren bölüm olarak faaliyet sunmaktadır. Yardım Kurulu çocukların ve gençlerin sorunlarının çözümü için hizmet geliştiren, aileleriyle olan sorunların giderilmesi için desteklemeye yönelik plan ve projeleri hazırlayan, yeni stratejiler oluşturan ve Gençlik Dairesi içerisinde uygulanan sistemin kılavuzunu da oluşturan bölümdür. Tüm bu faaliyetleri yürüten personel ise sosyal eğitimciler, sosyal hizmet uzmanları ve idari memurlardan oluşmaktadır.

İdari Birim, Gençlik Yardım Kurulu tarafından oluşturulan kılavuzları, projeleri ve çalışmalarını uygulayan bölümdür. İdari birim, hazırlanan bu çalışmalarını beş alt birim üzerinden hizmete sunmaktadır: Yönetim (Verwaltung), Gündüzlü Çocuk Bakım Merkezi (Kindertagesbetreuung), Genel Teşvik (Allgemeine Förderung), Sosyal Hizmetler (Soziale Dienste) ve Merkezi Bakım Kuruluşları (Zentrale Einrichtungen).

Birim personelleri aktif saha çalışmalarında yer alan görevliler ve idari ekipden oluşmaktadır. Yönetim Birimi kurum idaresine bağlı tüm birimlerin yönlendirilmesi, kurum içi denetim, birimlerin organizasyonu, muhasebe, kurum içi personel bölümü, kurumun basın yayın ve tanıtımından sorumludur. Diğer birimler ise sadece kurum içerisinde değil kurum dışında ve sahada da çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Günlük Bakım Merkezi bakım merkezlerinin işleyişi, organizasyonu ile çocukların ve gençlerin günlük bakımını üstlenen merkezler hakkında yürütülen danışma hizmetlerinden sorumludur. Gündüzlü çocuk bakım kuruluşları kreş, anaokulu, etüt merkezi ve gençlik merkezlerinden oluşmaktadır. Almanyada bu merkezler Gençlik Dairesinin politikalarına göre çalışmakla birlikte devlete, kiliseye veya özel şirketlere bağlı olarak faaliyet gösterebilmektedir. Almanyada kamunun sosyal hizmet sunumundaki oranları çok düşük olup çocuk ve gençlere yönelik hizmetler yetki devri doğrultusunda çoğunlukla dini, dini olmayan ve özel şirketler tarafından yürütülmektedir. Almanya genelinde 2017 verilerine göre 762 bin 361 gündüzlü bakım merkezi bulunmaktadır.¹⁶

Gençlere yönelik projeler, gençlik sosyal çalışmaları ve ailelere yönelik destek çalışmalarından ise Genel Teşvik Birimi sorumludur. Bu birim çerçevesinde örneğin çocuklar ve gençler için hobi atölyelerinin kurulması ve geziler düzenlenmesine yönelik projeler yürütülmektedir. Birim aynı zamanda bu projelerin işleyişinden de sorumludur.

Sosyal Hizmetler Birimi ailelere çocuk yetiştirme konusunda yardım ve danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Bunun yanı sıra bu birim Aile ve Gençlik Mahkemelerinde hukuksal gözetimlerden sorumlu bilirkişi birimi olarak da hizmet ver-

¹⁶ "Kindertagesbetreuung regional 2017", Federal İstatistik Dairesi, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft/Umwelt/Soziales/Kindertagesbetreuung/Publikationen/Downloads/Kindertagesbetreuung/Kindertagesbetreuung-regional-5225405177004.pdf?__blob=publicationFile&v=5, (Erişim tarihi: 17 Haziran 2019).

mektedir. Çocukların ve gençlerin resmi vesayetlerini ve kayımlığını da yine bu birim üstlenmektedir. Evlatlık edinme ve evlatlık verilme, çocukların koruyucu aile himayesine alınması gibi uygulamalar da bu birimin sorumluluğu altındadır.

Gençlik Dairesinin himayesine aldığı çocukların ve gençlerin kaldığı yurt ve bakımevlerinden sorumlu olan birim ise Merkezi Bakım Kuruluşlarıdır. Bu birim yurtların işletmesi ve düzeninden sorumlu olmakla birlikte aileler, çocuklar ve gençlere danışma merkezi olarak da hizmet vermektedir. Gençlere yönelik eğitim merkezlerinin faaliyetleri ve işleyişleri de bu birimin denetimi altındadır. Çocuklar ve gençler, aileleri ile sorun yaşadığında ya da ailelerin çocuklarının eğitiminde zorlanması gibi durumlarda başvuru yapılacak direktörlük yine burasıdır.

Her kurumun olduğu gibi Gençlik Dairesinin de çalışmalarını gerçekleştirebilmesi için bir bütçeye ihtiyacı vardır. Bu bütçe Gençlik Dairesinin çocuklar ve gençlere yönelik hazırladığı projeler ve çalışmalar olmak üzere araştırma ve benzeri çalışmalar içinde kullanılmaktadır. Aynı zamanda Gençlik Dairesine bağlı bakım merkezleri ve yurtların da kısmi masrafları bu bütçeden karşılanmaktadır. 2017 verilerine göre Federal Almanya Cumhuriyeti, Gençlik Dairesine 36 milyon 539 bin 187 avro değerinde bir bütçe sunmuştur.¹⁷ Almanya genelinde Gençlik Dairesi bünyesinde çalışan personel sayısı 2016 verilerine göre 585 bin 964 kişidir. Gençlik Dairesi personeli sosyal hizmet uzmanları, sosyal eğitimciler, pedagoglar, psikologlar ve idari memurlardan oluşmaktadır.¹⁸

17 "Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe, Ausgaben und Einnahmen für 2017, Statistisches Bundesamt (Destatis) 2018", Federal İstatistik Dairesi, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/ausgaben-einnahmen-jugendhilfe-5225501177004.html, (Erişim tarihi: 18 Eylül 2019).

18 "Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe, Einrichtungen und Tätige Personen für 2016, Statistisches Bundesamt (Destatis) 2018".

İHBARLAR VE KORUMA ALTINA ALINAN ÇOCUKLAR

Federal Almanya Anayasası'na göre Gençlik Dairesi devlet adına çocukların bakımı ve yetiştirilmesinin denetiminden sorumludur ve gerekli görülen durumlarda aileye müdahale etme yetkisi vardır. 2005'te devletin Gençlik Dairesine sunduğu yetkilere dayanılarak Alman Sosyal Kanunu'nun yedinci kitabına yeni bir madde eklenmiştir.¹⁹ Bu yeni maddeye göre Gençlik Daireleri aile ve çocukla ilgili ihbar veya bildiri aldığı anda harekete geçmek zorunda olup durum değerlendirmesi yapmakla yükümlüdür.²⁰ Bu yasayla Gençlik Dairesi çalışanlarının sadece yetkileri değil sorumlulukları ve buna bağlı olarak iş yükleri de büyük oranda artmıştır.

Ailelere yönelik ihbarlarda nasıl hareket edileceği vakadan vakaya farklılık arz etmektedir. Kurum yasal olarak çocuğun yüksek yararı ve selametinin tehlikeye girdiği durumlarda müdahale hakkına sahip olsa da Sosyal Kanun Kitabı'nın 37. maddesine göre öncelikle aileye destek sunularak çocuk ve aile arasındaki sorunları çözme yoluna gidilmelidir. Ailenin bu sorunları ortadan kaldırmadığı ve kaldırmakta yetersiz kaldığı durumlarda Gençlik Dairesinin çocuğu ailesinden alma yetkisi vardır. Yine aynı maddeye göre çocuk Gençlik Dairesi tarafından öz ailesinden alınarak bakımevine (yurt) ya da koruyucu aileye verilmiş olsa da

---

19 "§ 8a SGB VIII Schutzauftrag bei Kindeswohlgefährdung", Sozialgesetzbuch, www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbviii/8a.html, (Erişim tarihi: 20 Temmuz 2019).

20 "Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu. 24. Dönem 4. Yasama Yılı 2013".

çocukların sağlıklı gelişimi ve yüksek yararı için öz ailenin, Gençlik Dairesi yetkilileri ve koruyucu ailesi ile ortak hareket etmesi önemlidir.²¹

Gençlik Dairesi çocuğun selametinin tehlikede olduğuna dair bir ihbar aldığında yasal yükümlülük gereği harekete geçip olayı değerlendirmektedir. Gençlik Dairesi çoğunlukla boşanma süreçlerinde yaşanan velayet sorunlarında, aile içi şiddette, ebeveynler bağımlılık için tedavi altına alındığında ya da hapis cezasına çarptırıldığı gibi durumlarda çocuğun yüksek yararını ve selametini korumak için devreye girmekte ve çeşitli müdahalelerde bulunmaktadır.

Gençlik Dairesi ailelerin çocuklarıyla yaşadıkları sorunlarla baş edemedikleri durumlarda aileden gelen talep ve ihbar üzerine de harekete geçerek çocuk ve aileye destek vermektedir. Gençlik Dairesine yapılan ihbarlar yazılı ve sözlü olarak kabul edilmektedir. Yasal olarak kurum gelen şikayetin güvenilirliğini gözetmeden denetim sürecini başlatmak zorundadır. Anonim ve delilsiz yapılan şikayetler de işleme konulmak zorundadır. Almanya'da çoğu belediye ve kaymakamlığın internet sitesinde ihbar için standart formlar bulunmaktadır. Ancak ihbarların herhangi bir teyit ve kontrol sürecinden geçmeden ve delil aranmadan işleme konulma zorunluluğu pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Esasında çocukların ivedilikle içinde bulunduğu "tehlikeli" durumdan kurtarılmasını hedefleyen bu düzenleme gerek bizzat çocuklar gerekse dışarıdan yapılan bazı keyfi/asılsız ihbarlar nedeniyle aileleri ve uzun vadede çocukları zor durumda bırakabilmektedir. Özellikle çocuğun korunma altına alınmasından sonraki soruşturma sürecinin karmaşıklığı bütün taraflar için meseleyi daha da zor ve karışık hale getirmektedir.

Alman Çocuk Koruma Kanunu'na²² (KKG) göre çocukların kişisel verilerine meslekleri gereği erişim imkanı olan doktor, ebe, psikolog, aile danışmanı, sosyal çalışmacı ve öğretmen gibi mesleki grupların bu verileri koruması ve başkalarıyla paylaşmaması esastır.²³ Ancak çocuk selameti şüphesi durumunda isim ve bilgi vermeden Gençlik Dairesinden yardım isteyebilir, çocuk ve ebeveynleri ile görüşmeler sürdürüp gözlemediği sorunları dile getirerek düzeltilmesini ve giderilmesini talep edebilirler. Çocuğun olumsuz durumunun devamlılığında ebeveynlerin tepkisiz kalıp sorunu gidermemesi ya da iş birliğine karşı çıkması veya yardımcı olmaması durumunda ise bu meslek grupları çocuğun selameti açısından yine KKG'nin 4. maddesinin 3. paragrafına göre ihbar hakkına sahiptir. Meslek gruplarının çocuk

21 "Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu. 24. Dönem 4. Yasama Yılı 2013".

22 Gesetz zur Kooperation und Information im Kinderschutz: Çocuk Korumada İşbirliği ve Bilgilendirme Yasası

23 "Gesetz zur Kooperation und Information im Kinderschutz (KKG). § 4 Beratung und Übermittlung von Informationen Durch Geheimnisträger bei Kindeswohlgefährdung", Bundesamt für Justiz, <http://www.gesetze-im-internet.de/kkg/BJNR297510011.html>, (Erişim tarihi: 12 Temmuz 2019).

ve ebeveynle girdiği tüm düzeltme çabalarına rağmen iyileşme görülmediği takdirde gizlilik yemini ortadan kalkmakta ve çocuğun selameti açısından ihbar mecburi hale gelmektedir. Kreş ve anaokulu öğretmenleri ise ihbardan men edilen mesleki gruba dahil değildir.²⁴ Bahsi geçen meslek grupları gizlilik ilkesine tabi olsalar da bazı Türk aileleri özellikle öğretmenlerin bizzat kendilerinin arayarak ya da gizli üçüncü şahıslar üzerinden –ebeveynlerle hiçbir iletişime geçmeden– çocuklara yönelik ihbarlarda bulduklarını iddia etmektedir.

Çocuklara yönelik ihbarların çoğunlukla kreş veya anaokulu öğretmenleri, polis ve sivil vatandaşlar tarafından yapıldığı görülmektedir. Sivil vatandaşlar tarafından yapılan şikayetler daha çok aile fertleri, komşular, ailenin yahut çocuğun yakın arkadaşları ve bunların aileleri tarafından kuruma iletilmektedir.

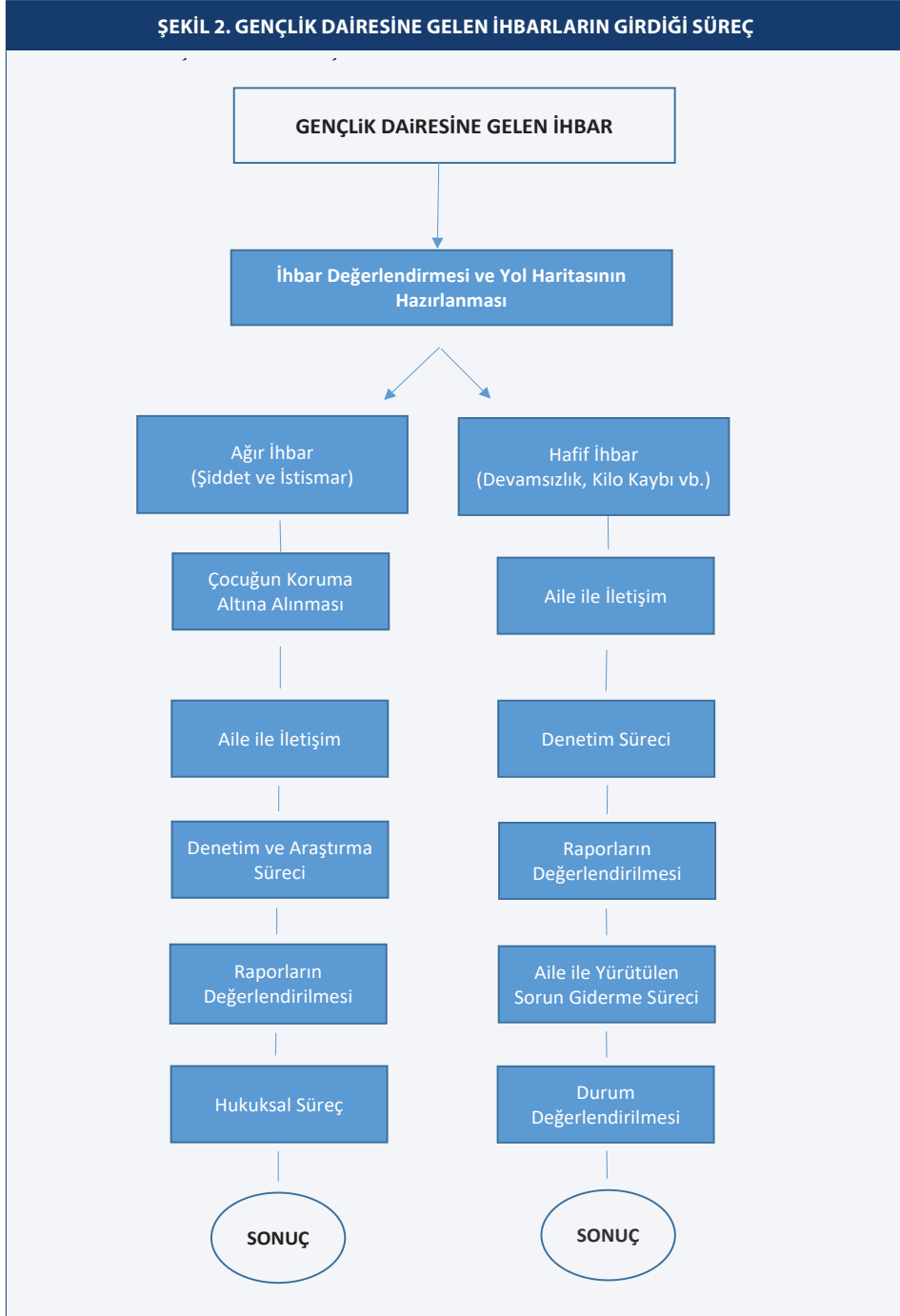
Gençlik Dairesine yapılan ihbarlar çocukların günlük tavırlarındaki değişimler, fiziksel belirtiler (morarma, yara vb. izler), kreş, anaokulu ve okuldaki devamsızlık, çocuğun saldırganlaşması, ailesiyle ilgili “rahatsız edici” anekdotlar anlatması ya da çocuğun ihbarda bulunan kişiye ya da direkt olarak Gençlik Dairesine çağrı yapması sonucu gerçekleşmektedir.

Gençlik Dairesine yapılan şikayetleri ve bu kurumun müdahalesini gerektirecek ihbarlar iki durumda ortaya çıkmaktadır. Birinci kategoriye girenler ailenin yükümlülüklerini yerine getirmemesi sonucu pasif olarak çocuğun selameti ve yüksek yararını tehlikeye attığı durumlar olarak değerlendirilebilir. “Hafif ihbarlar” olarak nitelendirilebilecek bu bildirimler çocuğun eğitim hayatındaki devamsızlığı, kişisel bakımsızlığı, sağlık durumunun kötüye gittiği izlenimi (örneğin aşırı kilo kaybı) ve genel tavırlarındaki olumsuz ve radikal değişimlere yönelik yapılan şikayetlerdir. “Ağır veya acil ihbarlar” olarak adlandırılacak şikayetler ise ailenin aktif olarak çocuğa ruhsal ve fiziki zarar verdiği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında çocuğa yönelik şiddet, istismar veya taciz gibi suçlar yer almaktadır. Çocukların ve gençlerin bir aracı vasıtasıyla ya da kendilerinin doğrudan yaptıkları şikayetler de her halükarda acil veya ağır ihbar olarak değerlendirilmektedir. Bu tür durumlarda Gençlik Dairesi çocuğun selametini güvence altına almak amacıyla aileye haber vermeksizin çocuğu koruma altına alabilmektedir. Göçmen aileleri bu durumdan rahatsız olmakla birlikte Gençlik Dairesinin önceliği çocuğun güvenliğini sağlamaktır. Çocuğun derhal korunma altına alınması gereken durumlarda çocuk önce korunma altına alınır ve sonrasında aileye bilgi verilir. Çocuk ile birebir çalışan öğretmen, çocuk gelişimcisi gibi mes-

24 “Handlungsmöglichkeiten bei Verdacht einer Kindeswohlgefährdung”, LVR-Landesjugendamt Rheinland, www.lvr.de/media/wwwlvrde/jugend/jugendmter/rechtlicheberatung/dokumente_82/Handlungsmoeglichkeiten_Kindeswohlgefaehrdung.pdf, (Erişim tarihi: 19 Eylül 2019).

lek grupları gerçekte belki hafif ihbar olarak değerlendirilebilecek bir olayı çocuk veya gencin anlatımlarına dayanarak ağır ve hemen bildirilmesi gereken bir olay olarak Gençlik Dairesine başvurabilmektedir.

ŞEKİL 2. GENÇLİK DAİRESİNE GELEN İHBARLARIN GİRDİĞİ SÜREÇ

Gençlik Dairesinin Sosyal Hizmetler Birimi tarafından gelen ihbarın türüne göre bir hareket planı hazırlanmaktadır. Bu süreçte aile ile iletişime geçilmeden önce yapılan şikayet değerlendirilmektedir. Şikayet sebebine göre de yetkililer tarafından çocuğun yararı adına gerekli görülen adım atılmaktadır. Bu süreç içerisinde Gençlik Dairesi yetkilileri yasal olarak evlere ani ve habersiz ziyaretlerde bulunma ve hatta ailelerle iletişime geçmeden çocuğu koruma altına alma hakkına sahiptir. Ailenin ihmal nedeniyle yükümlülüklerini yerine getirmemesi sonucu ortaya çıkan hafif ihbar durumlarında Gençlik Dairesi –Sosyal Kanun Kitabı'nın 37. maddesinde öngörüldüğü üzere– öncelikle aile ve çocuk arasındaki sorunları çözme yoluna gitmek için aileyle iletişime geçebilmektedir. Bu tür vakalarda aileye destek, danışma ve yardım hizmetleri sunulmaktadır. Genel işleyişte çocuğun yaşadığı ortam, ailelerin psikolojik ve sosyolojik durumu, ailenin maddi durumu, çocuğun ebeveynleriyle ilişkisi ve iletişimi bu süreçte kurum çalışanlarınca değerlendirilmektedir. Bu süreçte çocuğun yüksek yararı ve selametinin tehlikede olduğu ya da bakımının ihmal edildiğinin tespit edilmesi durumunda Gençlik Dairesi uzmanlar ve bilirkişi raporları eşliğinde aktif müdahalelerde bulunabilmektedir.

Ancak acil/ağır ihbar veya çocuğun kendisinin bu taleple başvuruda bulunduğu durumlarda Gençlik Dairesi herhangi bir soruşturma yürütmeden ve aileyle iletişime geçmeden çocuğu korunma altına alabilir. Esasında bunun bir haktan çok Gençlik Dairesi çalışanlarınca uygulanması gereken yasal bir yükümlülük olduğunu belirtmek gerekir. Zira çocuğun yüksek yararı gereği bir an evvel bulunduğu “tehlikeli” durumdan kurtarılması Gençlik Dairesi çalışanlarının “görev”idir. Özellikle şiddet ve istismar gibi durumlarda çocuk, okul ya da kreş çıkışı Sosyal Hizmetler yetkilileri tarafından koruma altına alınabilmektedir.²⁵ Kurum bu durumda aileyi arayarak çocuğun Gençlik Dairesince korunma altına alındığını aileye bildirmekle yükümlüdür.

Korunma altına alınma vakalarında ailenin razı olmadığı, itiraz ettiği ve soruşturulmasını talep ettiği durumlarda ise Gençlik Dairesi tarafından yirmi dört saat içinde mahkeme süreci başlatılmak zorundadır. Gençlik Dairesine yasalarca tanınan bu geniş yetki alanının –ihbarlarda delil aranmaması ve kontrol edilmeksizin işleme alınma zorunluluğu düşünüldüğünde– keyfi uygulamalara yol açabileceği açıktır. Aileler tarafından başka yollar denenmeden hemen hukuksal mekanizmaların işletilmesi çoğu zaman süreci özellikle aile ve çocuk açısından daha da güçleştirmektedir. Ailelerin bu tür durumlarda hemen hukuksal süreç

25 “Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 1666 Gerichtliche Maßnahmen bei Gefährdung des Kindeswohls”, Bundesamt für Justiz, www.gesetze-im-internet.de/bgb/_1666.html, (Erişim tarihi: 11 Temmuz 2019).

başvurmak yerine soğukkanlı davranarak uzman kişiler, Türk konsoloslukları gibi kendilerine destek olabilecek kişi ve kurumlara danışmaları ve onların desteği eşliğinde Gençlik Dairesi ile iletişim içinde hareket etmeleri önemlidir.

HAFİF İHBAR

Hafif ihbarlar sonucunda ailelere denetim uygulayan Gençlik Dairesi bu süreci aileyle iletişime geçerek başlatmaktadır. Denetim sürecinde ebeveyn ve çocuk ile düzenli görüşmeler ve eve ani denetim ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte aileye ve çocuğa sosyal hizmet uzmanları, pedagoglar ve bilirkişiler eşlik etmektedir. Sorunun tespiti, raporlandırılması ve giderilmesi için atılması gereken adımları içeren yol haritası da bu kişiler tarafından hazırlanmaktadır. Yol haritasında belirtilen şartların uygulanmasının ardından yetkililer yeni bir durum değerlendirmesi yaparak denetim sürecinin gidişatı hakkında nihai kararı vermektedir. Bunun için yasada belirtilmiş bir süre kısıtlaması bulunmamaktadır. Sürecin ne kadar zamanda tamamlanacağı ise yetkililer ve ebeveynler arasındaki uyum ve ortak hareket etme iş birliğine bağlı olarak değişebilmektedir. Gençlik Dairesi ile aileler arasındaki bu iletişim ve iş birliği süreci bazen olumlu şekilde sonuçlanıyorken bazı aileler için ise bu süreç olumsuz neticelenebilmektedir. Örneğin Gençlik Dairesine danışma veya destek için başvuran ebeveynler kurum tarafından belirlenen şartları yerine getiremedikleri durumlarda “yetersiz” olarak görülebilirler. Ebeveynlerin çocuk bakımı ve eğitiminde yetersiz olarak tanımlanması ise çocuğun Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınması anlamını taşımaktadır. Bu noktadan itibaren Gençlik Dairesi çocukların ve gençlerin velayetini alma amacıyla hukuksal süreci başlatmaktadır.

Çocukların ve gençlerin velayetini alan Gençlik Dairesi ardından çocuğun selameti ve yüksek yararını korumak adına onun nerede yaşaması gerektiğine dair karar vermektedir. Bu gibi durumlarda aile her ne kadar çocuk bakımı ve eğitimi konusunda yetersiz olarak tanımlanmış olsa da çocuğun velayeti Gençlik Dairesinde tutularak ebeveynlerin kurumla iş birliğine devam etmesi ve belirlenen şartlara uyması koşuluyla çocuğun denetim altında ailesinin yanında kalmasına karar verilebilmektedir. Ancak eğer aile iş birliğinin devamına olumsuz cevap veriyor, Gençlik Dairesinin kriter ve şartlarını yine karşılayamıyor ve tespit edilen sorunların giderilmesine yönelik katkıda bulunmuyorsa çocuğun bakımevi, yurt ya da koruyucu aile yanına yerleştirilmesine karar verilmektedir.²⁶

²⁶ “Wann Muss das Jugendamt Eingreifen?”, Zentrum Bayern Familie und Soziales, www.blja.bayern.de/service/bibliothek/fachbeitraege/jugendamteingreifen.php, (Erişim tarihi: 10 Temmuz 2019).

Hafif ya da ağır ihbarlar sonucunda çocuğun tehlike altında olduğu tespit edilirse yetkililer çocuğun yararını gözeterek uzun denetim ve dava süreçlerini atlayarak çocuğu geçici olarak koruyucu aile ya da bakımevine (yurt) yerleştirebilmektedir. Bu şekilde çocuk hukuki olarak geçici koruma altına alınmaktadır. Ayrıntılı denetim ve hukuksal süreç ise çocuk yurt, bakımevi ya da koruyucu aile yanına yerleştirildikten sonra başlatılmaktadır.

Ailelerin Gençlik Dairesi ile iletişimde sergilediği tutum ve tavırlar sürecin nasıl sonuçlanacağıyla ilgili hayati önem taşımaktadır. Özellikle “hafif” ihbar durumlarında ailenin yetkililere verdiği destek ve sorunu gidermeye dönük sarf ettiği çaba Gençlik Dairesinin sürece dair hazırladığı yol haritasının şekillenmesindeki en önemli etkidir. Ailelerin gösterdiği çaba doğrultusunda yetkililer ailelere eğitim ve pedagojik destek gibi yardımlarda bulunarak çocuk ve aile arasındaki sorunun giderilmesine katkı sunmaktadır.

AĞIR/ACİL İHBAR

Ağır ihbarlarda ise bu süreç tersinden işlemektedir. Gençlik Dairesince yapılan ihbar değerlendirilmesi sonucunda geçici koruma süreci başlatılarak çocuk derhal koruma altına alınmaktadır. Bazı durumlarda çocuk bir hafta gibi kısa bir süre içerisinde koruyucu aile yanına yerleştirilebilmektedir. Kurum ancak çocuğu güvence altına (koruma altına alma) aldıktan sonra olay ile ilgili aileyle iletişime geçerek denetim ve araştırma sürecini başlatmaktadır. Bu süreçte hem ebeveynlerle hem de çocukla uzman ve bilirkişi görüşmeleri gerçekleştirilmektedir. İhbar iddialarının gerçekliğinin tespiti için yetkililer aile içi yaşamı, evi, çocuğun yetiştirildiği ortamı, ebeveynlerin gelirini, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını araştırmaktadır. Gençlik Dairesinin bu süreçte çocuğun beyanlarını esas aldığı belirtilmelidir. Çocuğun veya gencin beyanının esas alınmasının mantığı, çocuk selameti konusunda sonrasında ortaya çıkabilecek olumsuz durumların önüne geçilmesidir. Çocuğun şiddet, istismar ya da taciz gördüğüne dair ifade vermesi, denetim ve araştırma sürecinin sonlandırılması ve çocuğun aileden uzaklaştırılması için yeterli bir gerekçe olarak görülmektedir. Bu şekilde başlatılan hukuksal süreçte çocuğun velayeti için açılan davanın yanı sıra ebeveynin çocuğa karşı istismarı veya kötü muamelesiyle ilgili olarak da suç duyurusunda bulunulmaktadır.

Alman Gençlik Dairesi tarafından himaye altına alınan çocuklar yaş gruplarına göre kuruluşlara ya da koruyucu ailelerin yanına yerleştirilmektedir. 0-14 yaş aralığındaki çocuklar çoğunlukla koruyucu ailelerin yanına yerleştirilirken 15-18 yaş aralığındakilerse bakımevi olarak da bilinen yurlara yerleştirilmektedir.

Çocuğun aileden uzaklaştırılma süresi himaye altına alınma sebebine bağlı olarak değişebilmektedir. Ancak ağır ihbar vakalarında çocuğun velayeti süresiz olarak Gençlik Dairesine verilmektedir. Böylelikle şiddet ve istismar gibi durumlarda çocuklar (14 yaş altı çocuklar da dahil olmak üzere) süresi belirsiz olarak aileden uzaklaştırılarak öncelikle yurt ya da bakımevlerine yerleştirilmektedir. Almanya genelinde 2016 verilerine göre toplamda 31 bin 954 yurt, günlük ve yatılı bakımevi bulunmaktadır.²⁷ Koruma altına alınan çocukların çoğunluğunun koruyucu ailelerden ziyade bakımevi ve yurtlara yerleştirildiklerini belirtmek gerekir.

Gençlik Dairesi tarafından çocuğun refahı ve selameti adına denetim başlatılması sadece ihbarlar üzerinden gerçekleşmemektedir. Bu süreç ebeveynlerin kendilerini yetersiz ve çaresiz görmeleri durumunda veya Gençlik Dairesinin danışma merkezlerine yaptığı başvuru sonucunda da başlatılabilmektedir. Ebeveynler maddi imkansızlık, fiziksel ve ruhsal yetersizlik, ebeveynlere yönelik şiddet ve saldırganlık, aile içinde çocuğun yarattığı huzursuzluk ve geçimsizlik, gençlerin suç ve bağımlılığa yönelmesi gibi nedenlerle Gençlik Dairelerine yardım ve destek başvurusunda bulunabilmektedir. Bu durumlarda bazen ebeveynler tarafından çocuğun evden uzaklaştırılarak otorite olarak kabul edebileceği bir ortamda yetiştirilmesi talep edilebilmektedir. Gençlik Dairesi yardım çağrısında bulunan ailelere sosyal hizmet yardımı ile birlikte danışma hizmeti, çocuğu eğitme ve yetiştirme konusunda aktif destek vermektedir.²⁸

---

27 "Sonstige Einrichtungen und Tatige Personen (Ohne Tageseinrichtungen für Kinder) – 2016", Federal İstatistik Dairesi, s. 9, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publicationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/sonstige-einrichtungen-5225403169004.html, (Erişim tarihi: 18 Eylül 2019).

28 "Erziehungshilfen und Unterstützungsleistungen für Eltern Sowie für Kinder und Jugendliche (Hilfe zur Erziehung)", Bayerisches Staatsministerium für Familie, Arbeit und Soziales, www.stmas.bayern.de/fibel/sf_e085.php, (Erişim tarihi: 1 Temmuz 2019).

RAKAMLARLA ALMAN GENÇLİK DAİRESİNİN HİMAYE ALTINA ALDIĞI ÇOCUKLAR

Alman Gençlik Dairesinin himaye altına aldığı çocuk sayısı hakkında güvenilir rakamlara ulaşmak oldukça zordur. Zira konuya dair istatistikler sadece Federal İstatistik Dairesi tarafından tutulmaktadır. Bunun yanı sıra AP'ye bağlı Dilekçe Komisyonunun raporlarında Gençlik Daireleri ebeveynlerden birinin yabancı uyruklu olduğu vesayet vakalarına dair istatistiki veri tutmadıkları için eleştirilmektedir. Kurumun istatistiki olarak himaye altına alınan çocuklar kategorisinde sadece vesayeti tümüyle Gençlik Dairesine devredilmiş ya da Gençlik Dairesi tarafından vesayeti alınmış çocuklara yer vermesi ise verilerle ilgili muğlaklığı daha da artırmaktadır.

Federal İstatistik Dairesinin 2017 verilerine göre Almanya genelinde 61 bin 383 çocuk ailelerinden uzaklaştırılarak Alman Gençlik Dairesi tarafından himaye altına alınmıştır. Bu çocukların 11 bin 101'i geçici, 50 bin 282'si ise uzun süreli olarak koruma altında tutulmaktadır. Çocukların himaye altına alınmasının en belirgin nedeni ise ebeveynlerin "yetersiz" bulunmasıdır. Bu sebeple himaye altına alınan çocuk sayısı 17 bin 291'dir. Şiddete uğradığı için 4 bin 918 çocuk himaye altına alınırken cinsel istismardan dolayı Gençlik Dairesi tarafından korumaya alınan çocuk sayısı ise 693'tür. Himaye altına alınan çocuk sayısında 2015'ten sonra gözlemlenen hızlı artışın sebebi ise herhangi bir ebeveyn ya da akrabası olmadan Almanya'ya Irak ya da Suriye'den mülteci olarak gelmiş çocuklardır. 2017'de himaye altında olan 22 bin 492 mülteci çocuk olduğu bilgisi kayıtlara geçmiştir.²⁹

29 "Vorläufige Schutzmaßnahmen für Kinder und Jugendliche", Federal İstatistik Dairesi, <https://www-genesis.destatis.de/online?sequenz=tabelleErgebnis&selectionname=22523-0001>, (Erişim tarihi: 15 Haziran 2019).

TABLO 1. ALMANYA'DA GENÇLİK DAİRESİ TARAFINDAN HİMAYE ALTINA ALINMIŞ ÇOCUK SAYISI (2010-2018)

Koruma Altına Alınma Sebebi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Öz Aile/Koruyucu Ailede Uyum Sorunu	2.115	2.393	2.537	2.727	2.957	2.915	3.525	3.270	2.907
Ebeveynlerin Yetersizliği	15.760	16.813	17.289	16.859	17.215	16.400	17.462	17.291	17.743
Eğitim Sorunları	1.682	1.697	1.752	1.617	1.689	1.597	1.589	1.607	1.780
İhmal Edilme	4.317	4.652	4.774	4.679	4.745	4.846	5.454	5.439	5.991
Çocuk/Gencin Suça Karışmış Olması	2.087	2.167	2.477	2.718	2.730	2.502	2.992	3.043	3.087
Çocuk/Gencin Bağımlılık Sorunları	905	1.085	1.159	1.216	1.449	1.289	1.498	1.626	2.010
Şiddet	3.450	3.720	3.769	3.831	3.862	4.023	4.619	4.918	6.157
Cinsel İstismar	710	730	635	618	642	611	607	693	840
Ebeveynlerin Ayrılması/Boşanması	814	764	735	741	784	683	685	684	715
Evsizlik	1.088	1.176	1.254	1.354	1.401	1.538	2.054	1.665	1.902
Ebeveynsiz/Akrabasız Gelen Mülteci Çocuklar	2.822	3.482	4.767	6.584	11.642	42.309	44.935	22.492	12.201
İlişki Sorunları	7.128	6.885	6.717	6.808	6.837	6.222	5.592	5.183	5.442
Diğer Sorunlar	9.709	10.125	11.003	11.741	12.165	14.512	15.752	14.677	13.555
Toplam	36.343	38.481	40.227	42.123	48.059	77.645	84.230	61.383	52.590

Kaynak: "Vorläufige Schutzmaßnahmen für Kinder und Jugendliche", Federal İstatistik Dairesi, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/vorlaeufige-schutzmassnahmen-5225203187004.pdf?__blob=publicationFile, (Erişim tarihi: 11 Kasım 2019).

2018'de korunma altına alınan 52 bin 590 çocuğun yüzde 53,6'sına tekabül eden 28 bin 204 çocuğun ebeveynlerinden en az biri yabancı kökenlidir. Fakat belirtilen bu rakam yabancı kökenli olduğu halde ebeveynleri ve kendisi Alman vatandaşı olan göçmen çocukları kapsamamaktadır. 28 bin 204 yabancı uyruklu çocuğun büyük kısmı ise mülteci çocuklardan oluşmaktadır.³⁰ Bu oran yıllar içerisinde çocukların ailelerinin Almanya'ya getirilmesi ya da Almanya'da akrabalarının tespit edilmesi ve çocukların reşit olmasıyla düşmüştür. Ancak önleyici ve destekleyici hizmetlere en çok yatırım yapan ülkelerin başında gelen Almanya'da koruma altına alınan çocuk sayısının diğer ülkelere kıyasla ol-

³⁰ "Vorläufige Schutzmaßnahmen für Kinder und Jugendliche", Federal İstatistik Dairesi, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/vorlaeufige-schutzmassnahmen-5225203187004.pdf?__blob=publicationFile, (Erişim tarihi: 11 Kasım 2019).

dukça yüksek olması dikkat çekicidir.³¹ Diğer Batı Avrupa ülkelerine kıyasla Almanya'da evlatlık edinme ve aileye geri dönüş süreçlerinin uzaması ya da gerçekleşmemesi sonucunda çocukların uzun dönemli olarak aile ve ev dışında koruma altında kalma süreleri uzamaktadır.³² Bunun yanı sıra istatistiklerde koruma altına alınan çocuklara dair yıllık rakamların verildiği düşünüldüğünde koruma altına alınan çocuk sayısının toplamda çok daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

TABLO 2. KORUMA ALTINA ALINAN ÇOCUKLAR VE BAKIM SÜRESİNCE KALDIKLARI YERLER (2018)

Uyruk	Toplam	Tedbir Kararları		Tedbir Sürecinde Çocuğun Yerleştirildiği Yer			Koruma Tedbirinin Daha Önce Yaşanılan Bir Tehlikeden Dolayı Başlatılması
		Çocuk/ Gençin Talebi	Diğer Kurum ve Kişilerin Talebi	Uygun Bir Kişide (Akraba)	Bakım Evinde (Yurt)	Koruyucu Aile	
Alman	24.386	4.912	19.474	4.656	18.192	1.538	8.245
Göçmen	28.204	4.694	23.510	3.613	23.124	1.467	6.594
Toplam	52.590	9.606	42.984	8.269	41.316	3.005	14.839

Kaynak: "Vorläufige Schutzmaßnahmen für Kinder und Jugendliche", Federal İstatistik Dairesi, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/vorlaeufige-schutzmassnahmen-5225203187004.pdf?__blob=publicationFile, (Erişim tarihi: 11 Kasım 2019).

2018'e ait Tablo 2'de yer alan verilere bakıldığında kendi isteğiyle korunma altına alınan çocuk ve genç sayısının 9 bin 606 olduğu görülmektedir. Kendi isteğiyle korunma altına alınmayı talep edenlerin yaklaşık yarısı göçmen çocuk ve gençlerden oluşmaktadır. Öte yandan koruma altına alınan 52 bin 590 çocuğun 41 bin 316'sı kuruluşlara yerleştirilmiş iken aile ve akrabalarının yanına yerleştirilen çocuk sayısı 8 bin 269, koruyucu aile hizmetinden faydalandırılan çocuk sayısı ise 3 bin 5 olmuştur. Korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin politikalarda öncelik koruyucu aile olmasına rağmen koruma altına alınan çocuk ve gençlerin büyük çoğunluğu kuruluş bakımından faydalandırılmıştır.

31 Heinz Kindler, Elisabeth Helming, Thomas Meysen ve Karin Jurczyk, *Handbuch Pflegekinderhilfe*, (Deutsches Jugendinstitut [DJI] e.V, Münih: 2011), s. 135; Trevor Spratt ve Jachen Nett, *Child Protection Systems: An International Comparison of "Good Practice Examples" of Five Countries (Australia, Germany, Finland, Sweden, United Kingdom) with Recommendations for Switzerland*, (Lund University Publications, Basel: 2012), s. 277.

32 Spratt ve Nett, *Child Protection Systems: An International Comparison of "Good Practice Examples" of Five Countries (Australia, Germany, Finland, Sweden, United Kingdom) with Recommendations for Switzerland*, s. 259.

TABLO 3. GÖÇMEN ÇOCUKLARIN HİMAYE ALTINA ALINMA SEBEPLERİ (2018)	
Korunma Altına Alınma Sebebi	Göçmen Sayısı
Öz Aile/Koruyucu Ailede Uyum Sorunu	1.096
Ebeveynlerin Yetersizliği	5.988
Eğitim Sorunları	594
İhmal Edilme	2.065
Çocuk/Gencin Suça Yönelmesi	1.319
Çocuk/Gencin Bağımlılık Sorunları	621
Şiddet	3.431
Cinsel İstismar	317
Ebeveynlerin Ayrılması/Boşanması	276
Evsizlik	660
Yurt Dışından Gelen Refakatsiz Çocuklar	12.211
İlişki Sorunları	2.026
Diğer Sorunlar	6.328
Toplam	28.204

Kaynak: “Vorläufige Schutzmaßnahmen für Kinder und Jugendliche”, Federal İstatistik Dairesi, www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/vorlaeufige-schutzmassnahmen-5225203187004.pdf?__blob=publicationFile, (Erişim tarihi: 11 Kasım 2019).

Göçmen kökenli çocukların korunma altına alınma nedenlerine bakıldığında yurt dışından refakatsiz olarak Almanya'ya gelen çocuk sayısının 12 bin 211 olduğu, yaklaşık 16 bin çocuğun ise Almanya'da yerleşik göçmen ailelerin çocuklarından oluştuğu görülmektedir.

Alman Gençlik Dairesinin vesayetini almadan, ailesinden ve evinden uzaklaştırılmadan denetime aldığı çocukların sayısı ise belirsiz olup tespit edilememektedir. Aynı şekilde göçmen kökenli çocukların hangi ülke kökenine sahip olduğunda açıklanamamakta ve çocuklar istatistiklerde sadece Alman ve göçmen kökenli olarak kaydedilmektedir. Fakat medyaya yansıyan haberlere göre korunma altına alınmak suretiyle koruyucu aile ya da yurtlara yerleştirilen her üç çocuktan birisi göçmen kökenlidir.³³ Korunma altına alınan göçmen çocukların oranı istatistik olarak artış göstermektedir.

³³ “Jedes Dritte Kind in Obhut ist Ausländisch”, Migazin, www.migazin.de/2011/05/25/jedes-dritte-kind-in-obhut-ist-auslandisch, (Erişim tarihi: 22 Kasım 2019).

2000 sonrası dünyaya gelen göçmen çocukların büyük bir kısmının yirmi bir yaşını doldurana kadar çifte vatandaşlık hakkına sahip olmasından dolayı bu çocuklar istatistiklerde Alman vatandaşı olarak kaydedilmektedir. Bundan dolayı korunma altına alınan Türk kökenli çocuk sayısı tam olarak bilinmemektedir.

ALMANYA'DA KORUYUCU AİLE OLMA KRİTERLERİ

Koruyucu aile, çeşitli nedenlerle devlet tarafından korunma altına alınmış ve öz ailesi tarafından bakımları gerçekleştirilemeyen çocuklara, kendi evinde ve aile ortamında devlet denetimi ve iş birliğiyle kısa ve uzun süreli olarak eğitim ve bakım imkanı sunan ailelere verilen isimdir.³⁴ Ailenin çocuğun eğitimi ve büyümesi için doğal ve ideal ortam olması nedeniyle korunma altına alınan çocuklar geçici ya da devamlı olarak Gençlik Dairesi tarafından koruyucu ailelerin yanına yerleştirilmektedir. Çocuğun bakımını sağlamaları için koruyucu ailelere gerekli maddi destek de sunulmaktadır. Her ülkede olduğu gibi Almanya'da da koruyucu aile olmanın bazı şartları bulunmaktadır.

Almanya'da koruyucu aile olabilmek için Alman vatandaşı olma şartı bulunmamaktadır. Göçmen kökenli ailelerin Almanya'da süresiz oturma iznine sahip olması yeterlidir. İstisnai durumlarda sınırlı oturma iznine sahip olan ailelere de koruyucu aile olma imkanı sunulmaktadır. Gençlik Dairesi ailenin vatandaşlığı ve oturma süresi gibi kriterlerden önce bakıma muhtaç çocuğa koruyucu aile tarafından güvenli bir ortam sağlanıp sağlanmadığı, çocuğa kendisini geliştirebilecek bir aile ortamı sunulup sunulmadığı gibi kriterleri göz önünde bulundurmaktadır. Alman Gençlik Dairesi tarafından korunma altına alınmış çocuklar farklı köken, kültür ve dinlere sahiptir. Çocuklar bir koruyucu ailenin yanına yerleştirileceği

---

³⁴ "Koruyucu Aile Nedir?"; Aile ve Çalışma Bakanlığı, <https://koruyucu.ailevecalisma.gov.tr/koruyucu-aile-nedir>, (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2019).

zaman Gençlik Dairesi çocuğa en yakın ve uygun kriterlere sahip aileleri seçmekle yükümlüdür. Ancak Müslüman ve Türk kökenli koruyucu aile bulma noktasında güçlükler yaşanmaktadır. Bu nedenle Alman Gençlik Dairesi farklı köken, kültür ve dinlere sahip ailelerin de koruyucu aile olması yönünde teşvik çalışmaları yürütmektedir. Bu çerçevede Berlin Belediyesi ve Berlin Senatosu tarafından göçmen aileleri koruyucu aile olmaya teşvik için aileleri bilgilendirmeye yönelik çeşitli kampanyalar başlatılmıştır.³⁵ Almanya'nın bir göç ülkesi olması hasebiyle Gençlik Dairesi çocuk hakları, yasal prosedürler, sunulan hizmetler ve yürütülen çalışmalar hakkında birçok dilde broşür yayımlamakta, tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenlemektedir.

Çocuklar hem geçici süreliğine hem de devamlı olarak koruyucu aile yanına yerleştirilebilmektedir. Geçici süreliğine koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuklarda aile ile arasındaki yaş farkı gözetilmezken devamlı olarak koruyucu ailenin yanına yerleştirilmiş çocuklarda çocuk ve ailenin arasındaki yaş farkının doğal hayattaki yaş farkı ortalamasında olmasına dikkat edilmektedir. Bunun yanı sıra Almanya'da çiftlerin medeni durumu, evli olup olmamaları koruyucu aile olabilmek için önem taşımamaktadır. Bekarlar gibi yalnız yaşayanlar ve eş cinsel çiftler de koruyucu aile olabilmektedir. Nitekim Berlin Senatosu Eylül 2019'da giderek artan koruyucu aile ihtiyacını karşılamak için homoseksüel çiftlerin, bekar veya yalnız yaşayan bireylerin veya *patchwork family* olarak adlandırılan çok parçalı ailelerin de koruyucu aile olmalarını teşvik eden yeni bir kampanya başlatmıştır.³⁶

Koruyucu ailelerde çocuk sahibi olma veya olmama şeklinde bir şart aranmamaktadır. Ayrıca başka çocukların varlığı durumunda koruyucu ailenin evinde her çocuğa ayrı bir oda sunabilmesi de gerekmemektedir. Çocukların yaşayacağı evin genişliğinin ihtiyaç duyulan yasal şartlara uygun olması yeterlidir. Bu kriter Almanya'da eyaletlere göre değişiklik göstermektedir. Örneğin Bavyera Eyaleti'nde bu alan her yetişkin için on metrekare, henüz altı yaşını doldurmamış her çocuk için ise altı metrekare olarak belirlenmiştir. Diğer eyaletlerde ise yetişkinler için dokuz metrekare, altı yaşını doldurmamış çocuklar için ise altı metrekare talep edilmektedir.

Almanya'da koruyucu aile statüsünün elde edilmesi yaklaşık dokuz aylık bir süreyi kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde devlet ailenin gelir düzeyini, ev durumunu ya da adli sicillerindeki değişiklikleri denetlemekte ve takip etmektedir.

35 FamilienFuerKinder, "Pflegeeltern mit Migrationshintergrund Gesucht", YouTube, 31 Mart 2016, www.youtube.com/watch?v=GFw6XMJXS10, (Erişim tarihi: 15 Temmuz 2019).

36 "Zuhause Statt Heim: Kampagne für Pflegeeltern Gestartet", *Berliner Morgenpost*, 2 Eylül 2019.

Gençlik Dairesi koruyucu ailelerden herhangi bir mal varlığı ya da birikim şartı talebinde bulunmasa da ailelerin sabit ve güvenli bir aylık gelirinin olmasını şart koşmaktadır. Her ne kadar devlet tarafından koruyucu aileye, baktığı çocuk için bir maddi destek sunulsa da ailenin bu desteğe gerek duymadan yaşayabilecek kadar gelire sahip olduğunu belgelendirmesi gerekmektedir.

Koruyucu aile olabilmek için başvuran göçmenlerin akıcı şekilde olmasa da konuşulanları anlayabilecek ve kendini anlatabilecek seviyede Almanca bilmesi aranan kriterler arasındadır. Başvuruda bulunan kişiler Gençlik Dairesi tarafından sunulan bilgilendirme ve hazırlık kurslarına tabi tutulmaktadır. Bu kurslar Almanca olarak sunulmakta ve başvuru sahiplerine kurs sonunda koruyucu aile sertifikası verilmektedir.³⁷

Çoğu zaman sosyoekonomik olarak dezavantajlı sayılan göçmen aileler koruyucu aile olmanın gerektirdiği şartları yerine getirmekte zorlanmaktadır. Bunun yanı sıra göçmen ailelerde koruyucu aile olma noktasında isteksizlik de dikkat çekmektedir. Yurt dışında yaşayan Türklerin ve Müslüman ailelerin koruyucu aile olma noktasında çekinceleri ve isteksizliklerinin çok yönlü olarak incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

37 "Koruyucu Aile Olmak Yaşamınıza Yaşam Katar", PflgekinderBerlin.de, www.pflgekinder-berlin.de/index.php?article_id=192, (Erişim tarihi: 25 Haziran 2019).

KORUYUCU AİLE SORUNU VE TÜRK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Dortmund Üniversitesi tarafından 2013'te Gençlik Daireleri ile yapılan araştırma neticesinde Alman Gençlik Dairesi tarafından himaye altına alınmış ve tam zamanlı koruma altında tutulan göçmen çocukların oranının yüzde 14,6 ile göçmen nüfusun genel nüfus içerisindeki oranına göre oldukça düşük olduğuna dikkat çekilmiştir. Aynı çalışmada korunmaya muhtaç Türk kökenli göçmen çocukların akraba tarafından bakılma oranlarının diğer gruplara kıyasla oldukça yüksek olduğu da vurgulanmıştır. Ancak özellikle Almanya'ya Suriye'den mülteci göçünün hız kazandığı 2015'te koruma altına alınan göçmen çocukların sayısında oldukça hızlı bir artış gözlemlenmiştir.³⁸

Koruma altına alınan Müslüman/göçmen çocukların sayısı hızla artarken Müslüman/Türk koruyucu aile sayısı ise oldukça düşüktür. Korunma altına alınan Türk ve Müslüman kökenli çocukların kültürel kimlik, köken, ana dil ve dinlerini unutmamaları adına Türk ve Müslüman kökenli kişilerin koruyucu aile olması büyük önem taşımaktadır. Çünkü Türk ve Alman ya da Müslüman olmayan ailelere verilen çocukların koruyucu ailesi, köken kültürle çocuğun irtibatını sağlamaya çalışsa bile zaman içinde çocuğun asimilasyona uğraması kaçınılmazdır. Çocuklar genel olarak birlikte yaşadıkları ailenin kültürü, dini ve yaşam biçim-

---

38 "Neue Ansätze für die Interkulturelle Pflegekinderhilfe Ergebnisse des Projektes PemM des Tragers PLANB Ruhr e.V.", LWL-Landesjugendamt Westfalen, www.lwl-landesjugendamt.de/media/filer_public/65/d5/65d-56b6f-45fb-4f00-b8f5-3402e8f2eb2a/180823_ansaetze_interkulturelle_pflegekinderhilfe_web.pdf, (Erişim tarihi: 15 Temmuz 2019).

lerine göre şekillenmektedir. Göçmen ve Müslüman çocukların (özellikle küçük yaş grubu) dil, din, kültür ve yaşam biçimi gibi özellikleri farklı ailelerin yanına yerleştirilmesi, çocukların zaman içerisinde birlikte yaşadıkları ailenin kültürünü benimsemesine yol açmaktadır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için geliştirilen hizmet modellerinin çocukların dil, din, kültür gibi özelliklerini dikkate alması ve kimliklerini koruması gerekmektedir. Buna karşın Gençlik Daireleri tarafından uygulanan hizmet modellerinde (kuruluş bakımı, koruyucu aile) Müslüman çocukların kültürlerini devam ettirmelerine yönelik kurumsal çalışmalar bulunmamaktadır. Gençlik Dairelerinin bu konuda özel bir çaba içinde olmadıkları da Dortmund Üniversitesi tarafından bu dairelerle yapılan görüşmelere dayanarak hazırlanan bir raporla ortaya konulmuştur.³⁹ Yaman (2018) tarafından konuyla ilgili hazırlanan doktora çalışmasında da bu konu vurgulanmış ve Gençlik Dairelerinin önceliğinin çocuğun tehlikede bulunduğu aile ortamından uzaklaştırılması olduğu ve çocuğun sonraki süreçte koruyucu aile veya yurttan geçirdiği dönemde karşılaşılabileceği sorunlarla henüz yeterince ilgilenilmediği belirtilmiştir.⁴⁰

Gençlik Dairelerinin yanı sıra özellikle Türk ve Müslüman ailelerin ve çocukların yüksek yarar ve selametini gözetecek, Gençlik Dairesi ve aileler arasındaki iletişimde köprü vazifesi görecektir ve hak ihlali veya haksız yere çocukların korunma altına alınması durumunda bu süreçlerin takibini yapacak kurumsal çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Türk kökenli sivil toplum kuruluşlarına da bu anlamda önemli görevler düşmektedir. Bu çerçevede bazı sivil toplum kuruluşları tarafından Türk ve Müslüman aileler ile Gençlik Dairesi arasında yaşanan sorunlarla ilgili yürütülen çalışmaların yeterli olduğunu söylemek güçtür. Türk ailelerine danışmanlık hizmeti verebilecek ve hukuki süreçlerde ailelere eşlik edebilecek STK sayısının artırılması ve profesyonel anlamda daha da güçlendirilmeleri gerekmektedir. Türk ailelerin koruyucu aile olmaları noktasında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu (YTB), Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) ve İslam Toplumu Milli Görüş (İMG) gibi kuruluşlar tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmektedir.

Müslüman ailelerin mahremiyet meselesi nedeniyle koruyucu aile olma noktasındaki çekincelerini gidermeye yönelik İMG'ye bağlı olarak faaliyet gösteren

39 Mühlmann ve Pothmann, "Befragung von Jugendamttern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund, Ergebnisse und Schlussfolgerungen", s. 9.

40 Yaman, "Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi", s. 39-40.

mescitlerde 2012 içerisinde verilen Cuma hutbelerinde “Koruyucu aile olun” çağrısında bulunulmuştur. Hutbede Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınan çocukların din, dil ve kültürlerini kaybetmesi durumunda Türk toplumunun sorumluluk taşıdığı, bu çocukların kendi kültür ve dinlerine göre yetişmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yine IGMG tarafından 23 Aralık 2014’te koruyucu aile olmayı teşvik etme mahiyetinde bir fetva yayımlanmıştır.⁴¹

DİTİB ise 2013’te hazırladığı çeşitli projelerle Almanya’daki Türk ve Müslüman aileler ile Gençlik Dairesi arasında köprü olmaya çalışmıştır. Kendi ekiplerini oluşturmak suretiyle Gençlik Dairesinin seminerlerine aktif bir şekilde katılan çeşitli DİTİB şubeleri daha sonra bu seminerlerde elde edilen bilgi ve değerlendirmeleri Gençlik Dairesi, YTB ortaklığında yürütülen çalışmalarla üyeleriyle paylaşmıştır. Yine DİTİB “Sorun Algısından Şans Algısına: Türk Aileler ve Gençlik Dairesi” gibi projelerle koruyucu aile olma ve Gençlik Dairesinin çalışmaları hakkında Türk aileleri aydınlatıcı ve bilgilendirici seminer ve kurslar yürütmüştür. Gençlik Dairesinin çalışma biçimi ve ailelerin hukuki hakları olmak üzere kapsamlı konularda uzman kişiler vasıtasıyla seminer ve kurslar hazırlanmıştır. Projeye, Gençlik Dairesi başta olmak üzere gençlik dernekleri, çocuk yardım kuruluşları ve birçok başka kurumdan psikolog, pedagoğ ve uzmanlar dahil edilmiştir.⁴²

DİTİB sürdürdüğü bu projeye ek olarak “Ailevi ve Sosyal Sorunlar İletişim Hattı” kurmuştur. Aileler okul, eğitim ve ergenlik sorunları başta olmak üzere uyuşturucu ve bağımlılık, ailevi problemler, aile içi şiddet, cinsel taciz, zorla evlilik, evlilik ve ayrılma/boşanma süreci, borçlanma, aile birleşimi ve oturma izni gibi resmi daireler ve kurumlarla ilgili sorunlarda da buraya başvurup yardım alabilmektedir. DİTİB oluşturduğu bu hat içerisinde yine psikolog, rehber, pedagoğ gibi çeşitli uzmanları görevlendirmiştir. Aileler bu hat üzerinden ücretsiz olarak uzmanlara ulaşarak yönlendirme, bilgi ve danışmanlık hizmeti alabilmektedir.

Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti dış temsilcilikleri ve konsoloslukları da ailelere yönelik bilgilendirme çalışmalarında bulunmaktadır. Konsolosluklara bağlı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Ataşelikleri hem koruyucu aile konusunda hem de Gençlik Dairesinin uygulamalarına yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmektedir. Ataşelik görevlileri, Alman kurumları ile katıl-

41 “Hutbe: ‘Bakıcı Aile’ Olmak”, IGMG, <https://www.igmg.org/tr/hutbe-aeobakae%C2%B1cae%C2%B1-aileae%C2%9D-olmak>, (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2019).

42 “DİTİB, Gençlik Daireleri ve Türk Aileleri Arasında Köprü Görevi Üstleniyor”, DİTİB, www.DITIB.de/detail2.php?id=755&lang=en, (Erişim tarihi: 18 Ağustos 2019).

dıkları etkinlik ve programlarda da yaşanan sorunları gündeme getirmektedir. Bilgilendirme toplantılarının yanı sıra Gençlik Dairesi ile sorunları olan ailelerin konsoloslukları haberdar etmesi durumunda Türk yetkililer olayın takipçisi olmakta ve ailelere gerekli yönlendirmeleri yaparak hukuki danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Bununla birlikte Düsseldorf Aile Ataşeliğince konuyla ilgili hazırlanan bilirkişi raporuna göre Türk aileler korunma altına alınma vakalarında sürecin çok geç ve ileri bir aşamasında ve mahkeme süreci başladıktan ya da sonuçlandıktan sonra konsolosluklara başvurmaktadır. AP'ye bağlı Dilekçe Komisyonunun konuyla ilgili raporunda ebeveynlerden birinin yabancı olduğu ailelerde ilgili konsoloslukların yaşanan velayet davalarının her aşamasında yer alması gerektiği vurgulanmıştır.⁴³

Tüm bu çalışmaların yanı sıra Gençlik Daireleri dahil çeşitli çocuk yardım kuruluşları da başta Türk toplumu olmak üzere göçmenlere yönelik bilgilendirme programları sunmaktadır. Zira Gençlik Daireleri de yasal olarak çocukların kendi din ve kültürlerine uygun koruyucu ailelerin yanına yerleştirilmesine öncelik tanımak zorundadır. Bu yüzden pek çok Gençlik Dairesi hem Almanca hem de farklı dillerde daha önce bahsedilen kuruluşlar ya da mahalle muhtarlıkları vasıtasıyla göçmen ailelere ulaşmaya çalışmakta ve koruyucu aile olma konusunda onları teşvik etmektedir.⁴⁴

Müslüman/Türk kökenli koruyucu aileler konusunda bir ihtiyaç bulunmasına rağmen Türk toplumu koruyucu aile konusuna gerekli ilgiyi göstermemektedir. Konuyla ilgili aydınlatıcı bilgilendirme toplantılarına ve çalışmalara rağmen Türk ailelerin büyük bir kısmının koruyucu aile olma kriterlerini bilmedikleri ya da koruyucu aile olmak için çok yüksek kriterlere sahip olmak gerektiğini düşündükleri için kendilerini yetersiz bularak koruyucu aile olmak için başvuruda dahi bulunmadıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra Türk ailelerin koruyucu aile olma noktasında çekincelerinin örf, adet, tedirginlik ve mahremiyet algısından kaynaklandığı da düşünülmektedir. Bu engelleyici etkenleri saf dışı bırakmak için camilerde hutbeler verilmesine, çeşitli dernek ve kurumların programlarında teşvik edici konuşmalar yapılmasına rağmen Türk ailelerin koruyucu aile olma noktasında yeterince motive edilemedikleri anlaşılmaktadır.

43 "Rolle des Jugendamts in Deutschland bei Grenzüberschreitenden Familienstreitigkeiten", Avrupa Parlamentosu, 29 Kasım 2018, www.europarl.europa.eu/news/de/press-room/20181120IPR19551/rolle-des-deutschen-jugendamts-bei-grenzüberschreitenden-familienstreitigkeiten, (Erişim tarihi: 18 Ağustos 2019).

44 "Migranten Doppelt so Häufig Betroffen", Migazin, www.migazin.de/2009/11/10/migranten-uberdurchschnittlich-betroffen, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2019).

2014-2017 arasında Westfalen-Lippe Belediyeler Birlik Konseyi tarafından yürütülen ve göçmen kökenli ailelerin koruyucu aile olarak kazanılmasını amaçlayan “Göçmen Kökenli Koruyucu Aile” projesi sonuç raporuna göre göçmen Türk toplumu içerisinde koruyucu aile olma noktasındaki tecrübe eksikliği, bu konuda istekli olursa dahi ailelerin çekingen davranmasına neden olmaktadır. Türk ve Müslüman kökenli aileler uzun dönemli koruyucu aile olma fikrine sıcak bakarlarken kısa dönemli çocuk kabul etmek istememektedir. Bu noktada koruyucu ailelerde çocuğun sonradan biyolojik ailesine verilmesi endişesi ağır basmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğun öz ailesiyle görüştürülme zorunluluğu nedeniyle koruyucu ailelerin öz ailenin çocuğun eğitim ve terbiyesine müdahale edeceğinden endişe ettikleri tespit edilmiştir. Bu endişelerin özellikle korunmaya muhtaç Alman çocukları söz konusu olduğunda daha da arttığı ve Türk kökenli koruyucu ailelerin Almancadan başka dil bilmeyen çocuğun evde ana dilin (Türkçenin) kullanılmasını engelleyeceğinden korktukları ve bu nedenle Alman çocuklara koruyucu ebeveynlik yapmaktan çekindikleri tespit edilmiştir.⁴⁵

Bunun yanı sıra proje çerçevesinde elde edilen veriler değerlendirildiğinde genç nesil Türk ailelerin de daha çok Türk toplumunun algıları ve değer yargılarına göre hareket ettikleri ve sadece Türk toplumunca kabul görmeleri halinde koruyucu aile olabilecekleri sonucuna varılmıştır. Gençlik Dairelerinin Türk kökenli göçmen toplumunda oluşturduğu olumsuz imaj da koruyucu ailelerin “çocukları ailelerinden çalan” bir kurumla ittifak eden kişiler olarak algılanmaktan çekinmelerine neden olmaktadır.⁴⁶

45 Gülseren Çelebi, Gülgün Teyhani, Kirsten Kleinsimlinghaus-Briede ve Anja Wallraff, *Neue Ansätze für die Interkulturelle Pflegekinderhilfe Ergebnisse des Projektes PemM des Tragers PLANB Ruhr e.V.*, (Münster: 2018), s. 21-22.

46 Çelebi, Teyhani, Kleinsimlinghaus-Briede ve Wallraff, *Neue Ansätze für die Interkulturelle Pflegekinderhilfe Ergebnisse des Projektes PemM des Tragers PLANB Ruhr e.V.*, s. 21-22.

TÜRK VE MÜSLÜMAN KÖKENLİ GÖÇMENLERİN ALMANYA'DA GENÇLİK DAİRESİ İLE YAŞADIĞI SORUNLAR

Gençlik Dairesi ile ilgili yaşanan sorunlar sadece Türk ve Müslüman çocuklarla ilgili değildir. Bu kurum geniş yetkileri, uygulamadaki sorunlar, denetim eksikliği ve medyaya yansıyan istismar haberleri gibi nedenlerle farklı mecralarda sıklıkla eleştiri konusu olmaktadır. Özellikle Gençlik Dairesinin yetkilerini genişleten yasa değişikliğinin yapıldığı 2015'ten sonra kurum daha çok olumsuz haberlerle gündeme gelmeye başlamıştır. Kuruma yapılan eleştirilerin hem Alman medyası ve kamuoyundan hem de çocukları koruma altına alınan göçmen kökenli aileler ve onların haklarını savunmaya çalışan STK'lar ve akademik çevrelerden geldiği görülmektedir. Bunun yanı sıra AP Dilekçe Komisyonu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi tarafından Gençlik Dairelerinin uygulamaları eleştirilmektedir.

Gençlik Dairesi ve Türk aileleri arasında yaşanan sorunlar çok yönlü olup bu sorunların sadece bu kurumun uygulamalarıyla ilgili olduğunu düşünmek yanıltıcı olacaktır. Nitekim konuyla ilgili medya haberleri, akademik incelemeler ve bilirkişi raporları incelendiğinde her iki taraftan da kaynaklı sorunların olduğu anlaşılacaktır. Gençlik Daireleri ve Türk aileleri arasında yaşanan sorunları çocukların haksız yere ailelerinden koparılması, korunma altına alınan göçmen çocukların kendi kültürlerinden farklı ailelerin yanına yerleştirilmesi, kuruluş bakımındaki göçmen çocukların dil, din ve kültürlerinin dikkate alınmaması, göçmen ailelerin kuruma duyduğu güvensizlik, kurumsal ayrımcılık ve İslamofobi, kültürel farklılıklar ve aile içi nesil çatışması olarak kategorize etmek mümkündür.

GENÇLİK DAİRESİNİN OLUMSUZ İMAJI

Yapılan araştırmalar nüfus içindeki oranlarına göre göçmen (Türk kökenli) çocukların Gençlik Dairelerinin koruyucu ve destekleyici hizmetlerinden en az istifade eden grup olduğunu ortaya konmuştur.⁴⁷ Gençlik Dairelerinin aileler nezdindeki olumsuz imajı Türk ailelerin bu kurumlarca sunulmakta olan koruyucu ve destekleyici rehberlik hizmetlerinden yeterince yararlanamamasının en önemli nedenlerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Gençlik Dairelerinin kuruluş amacı çocuğun yüksek yararını korumak gibi olumlu bir misyonla tanımlanmasına rağmen bu kurum Alman kamuoyunda genellikle olumsuz bir şekilde gündeme gelmektedir. Gençlik Dairelerine yönelik “düşman” algısı esasında sadece Türk ve Müslüman kökenli göçmen ailelerde değil Alman kamuoyunda da hakim bir algıdır. Bu kurumun erkeklere karşı ön yargılı olduğu ve çocuğun velayeti gibi tartışmalı konularda genel olarak kadınların lehine kararlar verdiği yönünde bir algı bulunmaktadır.⁴⁸

Özellikle medyaya yansıyan istismar ve kötü örnekler Gençlik Dairelerinin imajını daha da zedelemiştir. Gençlik Daireleri medyaya yansıyan haberlerde çoğunlukla görüşüne danışılan uzman bir kurum olarak değil suçlanan bir yapı olarak ön plana çıkmaktadır.⁴⁹ Türk ve Müslüman kökenli aileler de medyaya yansıyan bu haberlerin yanı sıra çevrelerinden duydukları kötü tecrübe ve anlatılar nedeniyle Gençlik Daireleri hakkında olumsuz bir algıya sahiptir. Aileler çocukların kendilerinden alınacağı veya olumsuz bir tecrübe yaşayacakları endişesiyle Gençlik Dairesiyle herhangi bir şekilde iletişime geçmekten çekinmektedir. Kültürel olarak “dışarıdan” yardım almanın ebeveynlikte bir zafiyet olarak algılanması da aileleri Gençlik Daireleri gibi “yabancı” ve dışarıdan kurumlardan danışmanlık alma noktasında engellemektedir.⁵⁰ Oysa ailelerin öncelikli olarak danışmanlık ve ebeveynlere destek hizmetleri üzerinden Gençlik Dairesiyle tanışmaları durumunda kuruma dair olumlu bir tecrübe edinebilmeleri ve kurumla güven ilişkisi kurabilmeleri mümkün olacaktır. Nitekim Yaman’ın (2018) çalışmasında görüşü

47 Mühlmann ve Pothman, “Befragung von Jugendaemtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund”, s. 3; Hacı Halil Uslucan, “Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte”, *Kinderschutz: Risiken Erkennen, Spannungsverhältnisse Gestalten*, ed. Gerhard J. Suess ve Wolfgang Hammer, (Klett-Cotta Verlag, Stuttgart: 2010), s. 2.

48 Uslucan, “Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte”, s. 11.

49 Andreas Schwarz, Kathrin Schleicher, Alice Srugies ve Liane Rothenberger, *Krisenkommunikation der Jugendaemtern in Deutschland*, (Universitaetsverlag Ilmenau, Ilmenau: 2017), s. 6-8.

50 *Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Daireleri’nin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalara İlişkin İnceleme Raporu*, s. 9; Uslucan, “Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte”, s. 150-165.

alınan bir Gençlik Dairesi müdürü ailelere ilk yardım, destek ve bilgilendirme amaçlı ziyarete gittiklerinde ailelerin de olumlu tutum sergilediklerini ve sonra telefonla iletişime geçerek daha çok yardım talep ettiklerini dile getirmektedir.⁵¹

2005'ten itibaren Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınan çocuk sayısının hız kazanması da ailelerin endişelerini artırmaktadır. TBMM tarafından hazırlanan raporun Almanya bölümünde de çocuklara “basit sebeplerle” el konulduğu yönünde görüş beyan edilmiştir.⁵² Yaman'ın (2018) çalışmasında elde edilen verilere göre Türk aileler çocuklarına haksız yere el konulduğunu ve bunun sistematik ve bilinçli bir şekilde yapıldığını düşünmektedir.⁵³

Ancak bazı göçmen kökenli Gençlik Dairesi uzmanlarının ailelerin “sistemik el koyma ve asimile etme” iddialarına katılmadıkları görülmektedir. Bununla birlikte söz konusu uzmanlar Alman kurumlarında koruyucu aile seçilirken kültürel ve dini aidiyetlere önem verilmediğini, bu noktada genel bir hassasiyet eksikliği bulunduğunu ve bu durumun göçmen kökenli ailelere has olmadığını düşünmektedir:

Ben böyle bir kasıt olduğunu düşünmüyorum. (...) Arka planında şöyle bir şey var: Hassasiyet eksikliği ve koşulların yetersizliği. Ama öbür türlü, hani kasıt olarak, biz bir Türk çocuğunu Alman ailesine sokalım da onun standardını yükseltelim, onu asimile edelim gibi bir şey yok. Bunun genel bir hassasiyet olmadığını şuradan da görebiliyoruz: Bizim koruyucu ailelere bakıyoruz, Türk kökenli koruyucu ailelere bakıyoruz, bunlara Türk çocukları mı verilmiş? Hayır, birçoğuna da Türk çocuğu verilmemiş, Alman çocuklar verilmiş. Yani kasıt olsa, kendi çocuklarını niye bize versinler? Bu da şunu gösteriyor: Bunlar gerçekten bu konuda bizim kültüre, dine verdiğimiz hassasiyeti vermiyorlar. Bence onu gösteriyor. (...) Bence sistematik yapılan bir şey değil bu, yani sistematik yapıldığını sanmıyorum. Belki bu yerleştirmelerde bazı yanlış yerleştirmeler yapılmış olabilir; ama bunun sistematik ve kasten yapıldığını sanmıyorum. Öbür tarafta yeteri kadar Türk veya Müslüman koruyucu aile mevcut değil. Eğer göçmen aileler çocuk alacak olsa, diyelim ki kendilerinin çocukları olmuyor veya bir çocuk daha almak istiyorlar, ilk etapta akrabalarından veya kendi yakınlarından alıyorlar.⁵⁴

Türk ve Müslüman kökenli ailelerin çocuklarının bilinçli olarak kendi kültürleri ve dini değerleri ile bağdaşmayan koruyucu ailelere verildiği ve asimile

51 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 108.

52 “Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu”, s. 12.

53 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 131.

54 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 133-134.

edilmek istendikleri algısı, ailelerin koruyucu aileye verilen çocuklarda gözlemledikleri hayat tarzı vb. davranış ve tutum değişikliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada Yaman (2018) tarafından çocuğu korunma altına alınan aileler ve göçmen kökenli uzmanlarla yapılan mülakatlar incelendiğinde⁵⁵ koruma altına alınan çocukların hayat tarzları ve davranışlarında gözlemlenen değişimin nedenleriyle ilgili olarak ailelerin ve uzmanların farklı kanaatlerde oldukları görülmektedir. Buna göre aileler çocuklarının bilinçli ve kasıtlı olarak sistematik bir şekilde Hristiyan ailelere verildiği ve asimile edilmeye çalışıldığı görüşündedir. Mülakata katılan ve tamamı göçmen kökenli uzmanlar ise bu durumu Müslüman koruyucu aile eksikliği ve uzun süre köken kültür, din ve dille temassızlıktan kaynaklanan “doğal bir asimilasyon” sürecinin sonucu olarak değerlendirmektedir.

Gençlik Dairelerine duyulan güvensizliğin, göçmen ailelerin Alman kurumlarına ve devletine yönelik asimile edilme korkusu, gündelik hayatın diğer alanlarında karşılaşılan kültürel ayrımcılık ve İslamofobi ile de yakından ilgisi olduğunu söylemek mümkündür. Aileler çocuklarının himaye altına alınması durumlarında Hristiyan ailelere verileceği, böylelikle dini ve milli kimliğini unutacağı veya eşcinsel çiftlere verileceği endişesini taşımaktadır. Medyaya yansıyan bu türden bazı vakalar da ailelerin tedirginliğini artırmaktadır. Bunlardan birisi 2016’da Almanya’nın Hamm şehrinde yaşanmıştır. Bu vakada Müslüman ailenin elinden alınan bir kız çocuğu Alman Hristiyan koruyucu aileye verilmiş ve ailesinin itirazına rağmen Gençlik Dairesi ve koruyucu ailesinin isteği üzerine vaftiz edilmek istenmiştir. Dokuz yaşındaki Müslüman kız çocuğunun ailesi temyiz mahkemesine başvurarak bu girişime engel olmuştur.⁵⁶

Uluslararası ve ulusal yasalara göre koruyucu aileler bakımını üstlendiği çocukları o sürece kadar öz ailesiyle yaşadıkları kültürel ve dini değerlere göre yetiştirmek zorundadır. Ancak bu noktada Gençlik Dairesinin yasal yükümlülüklerinin aksine koruyucu aileye ve çocuğa öz köken kültürü koruma ve yaşatma noktasında özel bir çaba içinde olmadığı ve bu görevini ihmal ettiği görülmektedir. Bunun yanında Alman kamuoyunda kendi dilini unutarak sadece Almanca konuşan ve Alman toplumunun değer yargılarını benimseyen çocukların topluma daha kolay uyum sağladığı algısının hakim olduğu görülmektedir.

Bunun yanı sıra Almanyadaki aile danışma ve eğitim kurumlarının “öncü kültür” (*leitkultur*) şeklinde kavramsallaştırılan tek yönlü kültürel yapılanması ai-

55 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”.

56 “Pflegekind Darf Nicht Getauft Werden”, *Frankfurter Rundschau*, 6 Mayıs 2016.

lelerin bu kurumlara yönelik güvenini zedelemektedir.⁵⁷ Nitekim göçmen aileler kriz ve risk durumlarındaki sosyal hizmet müdahalelerinde (örneğin koruma altına alma) yüksek oranlarda temsil edilirken kurumların danışmanlık hizmetinden yararlanma oranlarının ise oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir.⁵⁸

Gençlik Dairelerinin olumsuz imajının bir diğer nedeni de bu kurumlar hakkındaki bilgi eksikliği ve karmaşık bürokratik süreçlerden duyulan korkudur. Demokratik Kültür Merkezi tarafından aileler ve Gençlik Dairesi arasındaki iş birliğini güçlendirmek amacıyla 2012'de Berlin ve Köln'de düzenlenen çalıştaylarda Neukölln bölgesinde yaşayan ailelerle yapılan görüşmeler sonucu bu ailelerin Gençlik Dairesinin görevleri konusunda bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır.⁵⁹ Mağdur ailelerin Gençlik Dairesi ve işleyişi hakkında sağlıklı bilgi edinebilmesi için kurum tarafından yeterince gayret sarf edildiğini söylemek zordur. Ailelerin bu noktada çoğunlukla kendilerinin çaba göstermeleri gerektiği ve yetkililerin açıklamalarıyla yetinmek zorunda bırakıldıkları görülmektedir. Yetersiz ve eksik bilgi ile atılan yanlış adımlar dava süreçlerini olumsuz etkileyerek hukuki sürecin ailelerin aleyhine sonuçlanmasına neden olmaktadır. Gençlik Dairesine ihbar edilen vakalarda ailelerin gerek bilgi eksikliği gerekse bu kuruma yönelik güvensizlikleri nedeniyle herhangi bir uzlaşma çözümü ve iş birliği yolu aramadan olayları hemen mahkemelere taşımak istemeleri Gençlik Dairesi nezdinde ailelerin suçluymuş gibi hareket ettikleri algısının oluşmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra mahkeme süreçlerinin çocuk koruma alanında uzman olmayan avukatlar tarafından yürütülmesi ailenin aleyhine sonuçlar doğurabilmektedir.⁶⁰

Koruyucu ailenin dil, köken, kültür ve din olarak çocuktan farklı olduğu durumlarda zaman zaman Gençlik Daireleri ve koruyucu aile arasında imzalanan bir anlaşma ile çocuğun dili, dini ve kültürel öz kimliği korunmaya çalışılsa da çocukların dil, din ve kültürlerini korumaya yönelik kurumsal çalışmalar bulunmamaktadır. Aileler ve Gençlik Dairesi arasında imzalanan az sayıdaki anlaşmada da çocuğun dilini korumaya yönelik önlem ve uygulamaların dini kimliği korumayı

57 Yaman, "Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi", s. 149.

58 Uslucan, "Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte", s. 1-2.

59 Claudia Dantschke, Ahmad Mansour, Jochen Müller ve Alper Taparlı, *Bilder, Vorurteile und Ängste: Ideen für eine Bessere Zusammenarbeit Zwischen Jugendamt und Einwandererfamilien*, (ZDK Gesellschaft Demokratische Kultur, Berlin: 2012), s. 4.

60 Yaman, "Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi", s. 157.

amaçlayan önlemlerden daha az sayıda olduğu göze çarpmaktadır.⁶¹ Bununla birlikte Kuzey Vestfalya bölgesinde görüşülen Gençlik Dairelerinin yarısı çocuklar ile koruyucu aile arasında dil, din ve köken farkı bulunduğu durumlarda çocuğun kültürel ve dini kimliğinin korumasına yönelik somut önlemlere başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bunlar incelendiğinde ise çocuğun ana dilinin korunmasına yönelik önlemlerin oldukça az olduğu dikkat çekerken Gençlik Dairelerinin üçte birlik bir oranla çocukların koruyucu aile dışında aynı dili, kültürü ve dini paylaşan kişilerle görüşmesi yönünde önlemler aldıkları tespit edilmiştir.⁶²

Ailelerin Gençlik Daireleri hakkındaki olumsuz algılarının nedenlerinden bir tanesi de son dönemde Alman Gençlik Dairesi hakkında Avrupa medyasında gündeme gelen iddialardır. Kurum yetkilileri tarafından çocukların kar amaçlı işletilen yurtlara verilmesi, koruyucu ailelerin çocuklara şiddet uygulaması, pedofili sabıkası ve alkol-esrar gibi bağımlılıkları olduğuna dair çıkan haberler kurum hakkında olumsuz bir imaja sahip ailelerin endişelerini daha da artırmaktadır.⁶³ Ancak bu türden vakaların tüm Gençlik Dairelerine teşmil edilemeyeceği açıktır.

Bu minvalde basına yansıyan vakalardan birisi 2018’de yaşanmıştır: Gençlik Dairesince himaye altına alınan bir buçuk yaşındaki Savaş isimli çocuk için dedesi, anneanesi ve teyzesinin koruyucu aile olma yönündeki başvuruları cevapsız bırakılarak çocuk Alman bir ailenin himayesine verilmiştir. Gelişim sorunları olduğu bilinen küçük çocuk sık sık sağlık taramasından geçmiştir. Ekim 2018’de yapılan son sağlık taramasından sonra Savaş’ın bilinen gelişim sorunları dışında hayati risk taşıyan bir rahatsızlığı olmadığı tespit edilmiştir. Birkaç hafta sonra koruma altındaki Savaş’ın ailesine bebeklerinin hastaneye kaldırıldığı ve antibiyotik tedavisi gördüğü haberi verilmiştir. Bundan birkaç saat sonrasında ise bebeğin uykuya dalıp uyanmadığı ve hayatını kaybettiği bildirilmiştir. Aile bebeklerinin hiçbir hayati tehlikesi olmadığı halde koruyucu aile himayesindeyken nasıl hastanelik olduğunu ve ölüm sebebini araştırmaya devam etmektedir.⁶⁴

Koruyucu ailelerin bakmakla yükümlü oldukları çocuklara uyguladıkları fiziksel şiddet haberleri de çocukları himaye altına alınan aileleri tedirgin etmek-

61 Tespit edilen 47 vakanın sadece yüzde 21’inde dilin korunmasına dair önlemler yer alırken dini inanç ve temel yetiştirme yönelimlerinde bu oran yüzde 57’ye çıkmaktadır. Bkz. Mühlmann ve Pothmann, “Befragung von Jugendamtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund: Ergebnisse und Schlussfolgerungen”, s. 16.

62 Mühlmann ve Pothmann, “Befragung von Jugendamtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund: Ergebnisse und Schlussfolgerungen”, s. 15.

63 “Missbrauchsfall Freiburg: Rechtsaufsicht Überprüft Jugendamt Regierungsprasidium Prüft Jugendamt”, *Süddeutsche Zeitung*, 23 Ocak 2018.

64 “Savaş’ın Katili Gençlik Dairesi”, *Avrupa Sabah*, 10 Kasım 2018.

tedir. Almanya'nın Rottweil şehrinde 2013'te koruyucu annelik yapan kırk sekiz yaşındaki Alman bir kadın koruyucu annelik yaptığı süredeki yirmi iki şiddet vakasından dolayı dava edilmiştir. Koruyucu anne Gençlik Dairesi himayesi altındaki çocukları dövme, günlerce kapalı ve havasız bir tuvalette tutmak, aç bırakmak, kış günü çıplak şekilde bahçede bekletmek gibi pek çok suç işleyerek mahkeme tarafından 2 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Koruyucu annenin avukatı ise tüm sorumluluğun denetimlerini yapmayan, halihazırda kusurları tespit edilen bir kadına çocuğun bakımını veren Gençlik Dairesinde olduğunu ifade etmiştir.⁶⁵

Gençlik Dairesi çalışanlarına yönelik güven sarsıcı haberlerden birisi de 2013'te basına yansımıştır. Berlin Senatosunun 1960'ların sonundan itibaren velayetine el konulan çocukların Berlin Gençlik Dairesince pedofil olduğu bilinen koruyucu babalara verildiği bir projeye izin verdiği ortaya çıkmıştır. Otuz yıl boyunca koruyucu babalık yapan pedofililerin çocuklara yönelik istismarları ise o dönem istismara uğrayan gençlerin şikayetleri üzerine basına yansımıştır. Berlin Gençlik Dairesinin bu projesine destek veren ve çocuklara uygun pedofilik koruyucu babaları seçmekten sorumlu isim ise Berlin Pedagoji Merkezi Müdürü Helmut Kentler isimli bir uzmandır. Çocuklarla cinsel ilişkinin yasalaşması için yürüttüğü çalışmalarla tanınan Kentler pedofil olduğu bilinen koruyucu babalardan F. Hitz'in de destekçisidir. Mağdur çocuklar; Gençlik Dairesi yetkilileri, pedofil koruyucu babalar ve Gençlik Dairesi uzmanı hakkında şikayetçi olarak hukuki yollara başvurdular. Ancak dava hakkında henüz bir ilerleme sağlanamamıştır.⁶⁶ Bu ve benzeri vakalara dair bir istatistik bulunmama birlikte benzer vakaların zaman zaman basında yer almaya devam etmesi en azından bazı Gençlik Dairelerinde denetim ve gözetim konusunda sorunların devam ettiğini göstermektedir.⁶⁷

Nitekim Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti Aile, Çocuk, Kültür ve Spor Bakanlığı ile Dortmund Teknik Üniversitesi iş birliğinde "Türk çocukların Alman ailelere verilmek suretiyle asimile edildiği yönündeki iddiaları" incelemek için 2013'te bu bölgedeki Gençlik Daireleriyle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. 2014'te yayımlanan mülakat sonuçları bu dairelerin çocuğa koruyucu aile seçerken kültürel kimlik dokusuna uygun aile bulma veya Alman ailelere Müslüman çocukların öz kimliklerini korumaları yönünde destek programları sunma noktasında özel bir hassasiyet taşımadıklarını ortaya koymuştur. Raporun esas ilginç olan kısmı

65 "Horror Pflegemutter Tunkte Kinderköpfe ins Klo", tz, 6 Mayıs 2013.

66 "Berliner Jugendamt Vermittelte Kinder an Pedophile", Spiegel, 30 Aralık 2017.

67 "Missbrauchsfälle Lüdge: Chronik des Vergehens", WDR, 22 Şubat 2019.

ise görüşmeye katılan Gençlik Dairesi çalışanlarının bu türden öz kimliğin korunmasına yönelik program veya önlemleri “gereksiz” bulduklarını beyan etmeleridir. Buna ek olarak çok az sayıda Müslüman/Türk kökenli koruyucu ailenin bulunması nedeniyle Gençlik Dairelerinin çok sayıda göçmen (Türk) kökenli aileye ihtiyaç duyacağı öngörülürken yapılan görüşmelerde Gençlik Daireleri tarafından belli bir din, dil ve kökene yönelik koruyucu aileye ihtiyaç veya gereksinim hissedilmediği ortaya konmuştur.⁶⁸ Yine aynı çalışma sonucunda aileden alınan çocuklar ile koruyucu aile eşleşmeleri yapılırken Gençlik Dairelerinin çoğunlukla dil, din ve köken uyumuna dikkat ettiklerini beyan etmelerine rağmen bu alanlarda hassasiyetin yükseltilmesi gerektiği ve kurumsal çalışmalara ihtiyaç duyulduğu tespitine yer verilmiştir.

Göçmen kökenli ailelerin Gençlik Dairelerine ve bu kurumlar nezdinde Alman devlet kurumlarına duyduğu güvensizliğin bu kişilerin gündelik hayatlarının diğer alanlarında karşılaştıkları kurumsal ayrımcılık, “öncü kültür” (*leitkultur*) söylemi ve İslamofobik tecrübeleriyle yakından ilgili olduğu düşünülmektedir.

KURUMSAL AYRIMCILIK VE İSLAMOFOBİ

Gençlik Dairelerine yönelik kimi zaman komplo teorilerini andıran olumsuz iddia ve düşüncelere yalnızca Müslüman ve Türk ailelerde değil Alman ve Müslüman olmayan göçmen kökenli ailelerde de rastlanmaktadır. Bunlar arasında yaygın olanı Gençlik Dairelerinin erkek düşmanı ve kadınlara yönelik “pozitif ayrımcılık” uygulayan bir kurum olduğu yönündeki iddiadır. Ancak Müslüman ve Türk kökenli ailelerde diğer gruplardan farklı olarak kültürel kimliklerinden dolayı ayrıca bir mağduriyet yaşadıkları yönünde güçlü bir algı mevcuttur. Özellikle ebeveynlerden birisinin Alman olduğu durumlarda karar vericilerin kendi kültürel değer ve standartlarını ölçü aldıkları için Alman tarafın lehine inisiyatif kullandıklarına dair ciddi kaygılar bulunmaktadır.⁶⁹

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Almanya'nın 3 ve 4. periyodik ülke raporlarına yönelik değerlendirmesinde koruma altına alınan çocuklar ve aileleri için kültüre duyarlı sosyal hizmet anlayışının eksikliğine vurgu yapmıştır. Müslüman olan Alman annelerin hayatlarındaki “radikal değişimler” nedeniyle çocuklarının selametinin tehlikede olduğu iddia edilerek çocukların koruma

68 Mühlmann ve Pothmann, “Befragung von Jugendamttern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund: Ergebnisse und Schlussfolgerungen”, s. 9-11.

69 Uslucan, “Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte”, s. 11.

altına alındığı ve ailelerin çocukların himaye altına alınma sürecinde dezavantaj yaşadıkları iddia edilmektedir:

Birkaç tane Alman Müslüman annelerimiz vardı. Çocukları alınacaktı. Birininki alındı, diğerlerinininki alınacaktı. Çünkü kadın Müslüman olduktan sonra çarşafa giriyor, nikab takıyor, eldiven giyiniyor. Bayağı “Ben artık Müslümanca bir hayat yaşayacağım” diyor. Annenin tek hatası o. Yani tamamen kendini değiştiriyor, peçesini takıyor. Gençlik Dairesi diyor ki, “Bu çocukta *kindeswohlgefährdung*/çocuk selametinin tehlikede olması var”. *Kindeswohlgefährdung* kavramı orada da geçiyor.⁷⁰

Koruyucu aile olarak başvurmak isteyen başörtülü anneler kültürel ırkçılığa veya İslamofobik bir ayrımcılığa maruz kalmaktan endişe etmektedir. Örneğin çarşafli bir anne yeğenine koruyucu aile olmak istediğini ancak çarşafli olduğu için kendi çocuklarına da el konacağı endişesiyle başvurmaktan vazgeçtiğini ifade etmiştir.⁷¹

Siegen Üniversitesi'nde koruma altına alınan çocuklarla ilgili bir araştırma projesi yürüten Prof. Dr. Hasan Alacacıoğlu da pek çok olumlu örneğe rağmen başörtülü koruyucu annelerin bazı Gençlik Daireleri tarafından kabul görmediğini söylemektedir. Alacacıoğlu çocuğun dini hakkında ailelerin belirleyici yetkisi bulunduğunu ve bunun anayasal bir hak olduğunu belirterek daha çok Müslüman koruyucu aile kazanılması gerekliliğini vurgulamaktadır.⁷²

Bazı Türk ailelerin hukuki süreçte çocuklarını tamamen kaybetme korkusu nedeniyle gönüllü olarak kendi yaşam tarzlarından ve dini tercihlerinden vazgeçmek zorunda kaldıkları da görülmektedir. Almanya'da resmi vasilik yapmış bir uzman Türk kökenli göçmenlerin Alman kurumlarına karşı “korku ve sinmiş” bir tutum ve ruh hali içinde olduklarını iddia etmektedir.⁷³ 2018'de üç çocuğu birden Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınan Önder ailesinin yaşadıkları konuya örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir. Ailenin üç yaşındaki oğullarının –ailenin ifadesine göre– kaza sonucu yirmi sekiz günlük bebeklerinin üzerine düşmesi ve bebeğin baygınlık geçirmesinden sonra hastaneye getirilmesiyle başlayan süreç ileriki safhalarda oldukça karışık bir hal almıştır. Hastane yetkilileri ilk teşhiste bebeğin beyin sarsıntısı geçirdiği ve kemiklerinde kırıklar tespit edildiğini söyleyerek olayın şiddet veya aile içi kötü muamele sonucu gerçekleştiği düşüncesiyle Gençlik Dairesine başvurmuştur. Aile evdeki yaşanan kazayı anlatmaya çalışsa da Gençlik Dairesi

70 Yaman, “Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 87.

71 Yaman, “Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 97.

72 “Brückenbauer Zwischen Familien und Behörden”, Universität Siegen, 17 Mayıs 2015.

73 Yaman, “Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 98.

şiddet şüphesinden dolayı ailenin önce bebeklerine daha sonra da diğer iki çocuğuna el koymuştur. Yedi hafta sonunda ise şiddete yönelik bir bulgu tespit edilemediği gerekçesiyle iki çocuk aileye geri döndürülürken bebek ise koruma altında kalmaya devam etmiştir. Önder çifti bebeklerinin velayetinin alındığını ve Hristiyan koruyucu aile tarafından vafitiz ettirildiğini basın yoluyla da duyurmaya çalışmıştır. Anne hukuki süreçte yetkililerin gözüne iyi görünmek için dini vecibesi olan başörtüsünden vazgeçtiğini ve yetkililerin başörtüsü yüzünden kendilerine zorluk ya da engel çıkartmaması için başını açtığını beyan etmiştir. Aile aynı zamanda ellerinden alınan bebeğin yanında kaldığı koruyucu aile tarafından şiddet gördüğünü, yeterince beslenmediğini zira tüm görüşmelerde çocuklarında morluklar ve darp izi tespit ettiklerini iddia etmektedir. Bu süreç Gençlik Dairesinin bugün iki yaşında olan bebeğin velayetini süresiz olarak ailenin elinden alması ve on sekiz yaşına kadar koruyucu aileye vermesiyle sonuçlanmıştır. Ailenin hukuk mücadelesi ise halen devam etmektedir.⁷⁴

Önder ailesinin yaşadığı durumu istisnai bir örnek olarak görmek mümkün olsa da Yaman'ın (2018) çalışması çerçevesinde ailelerle yapılan mülakatlar incelendiğinde pek çok göçmen ailenin çocuklarının benzer bir olayda çocuklarının ellerinden alınacağı korkusuyla Gençlik Daireleriyle hiçbir şekilde temasa geçmek istemedikleri ve açık vermemek adına kurumun diğer destek hizmetlerinden yararlanmaktan çekindikleri anlaşılmaktadır.

Türk ve Müslüman göçmen ailelerinin Gençlik Dairesi ve Alman kurumlarına yönelik güvenlerinin sarsılmasında siyasilerin kullandığı ayrımcı ve İslamofobik söylemler de etkili olmaktadır. Köln'de bulunan Demokratik Kültür Merkezi tarafından göçmen aileler ve Gençlik Daireleri arasındaki ilişkilerin incelendiği çalıştay sonuçları da bunu desteklemektedir. Buna göre göçmen aileler genel olarak devlete karşı derin bir güvensizlik beslemekte ve Gençlik Dairesinin müdahalelerini Alman devletinin özel hayatlarına karışması ve keyfi uygulamalarda bulunması şeklinde yorumlamaktadır.⁷⁵

Göçmen ailelerin Alman devletine ve kurumlarına karşı duyduğu güvensizlik kurumsal ayrımcılık ve aşırı sağ ile İslamofobinin yükselişiyle yakından ilgilidir. Bunun yanı sıra Türk-Müslüman kökenli aileler ve çocuklarıyla ilgili kuşkulu tasarruflarda bulunulması da bu ailelerin her an haksızlığa uğrayacakmışçasına tedirgin bir psikoloji içinde yaşamalarına neden olmaktadır.

74 "Almanya'daki Türk Aile Bebeklerini Geri İstiyor", Anadolu Ajansı, 31 Mayıs 2018.

75 Dantschke, Mansour, Müller ve Taparlı, *Bilder, Vorurteile und Angste: Ideen für eine Bessere Zusammenarbeit Zwischen Jugendamt und Einwandererfamilien*, s. 7.

Alman İçişleri Bakanı Horst Seehofer'ın küçük yaşta ki çocukların ve gençlerin Anayasayı Koruma Teşkilatı tarafından izlenmesi ve bilgilerinin kaydedilmesine imkan verecek bir yasa değişikliğini planladığı yönünde haberler medyaya yansımıştır. Bu talebe diğer parti temsilcilerinden tepki gelirken bakanın Liberal Demokrat Parti (FDP) tarafından Meclise sunulan soru önergesine verdiği cevaba göre Almanya'nın iç istihbaratından sorumlu olan Anayasa Koruma Teşkilatı halihazırda on dört-on sekiz yaş aralığında sekiz yüz yirmi genci izlemiş ve bilgilerini kaydetmiştir. Alman yasaları ciddi bir suç işleme potansiyeli taşıyan on dört yaş üstü çocukların takibi ve bilgilerinin kaydedilmesini mümkün kılmaktadır. Ancak Seehofer başkanlığındaki İçişleri Bakanlığının Suriye'de uzun süre bulunan ve radikalleşme riski taşıyan çocukların ciddi bir orana ulaştığı iddiasıyla on dört yaş altı suç işleme riski taşıyan veya bir eylem hazırlığında olan çocukların izlenmesine yönelik planları bulunduğu basına yansımıştır.⁷⁶

Almanya'da çocuklara yönelik hizmet alımında kurumlara olan güveni sarsan bir diğer önemli olay da kayıp mülteci çocuklar konusudur. Almanya'da 2015'ten bu yana 10 binden fazla mülteci çocuk kayıptır. Alman siyaseti ve medyasının görmezden gelmeyi tercih ettiği kayıp mülteci çocukların nerede olduklarına dair hiçbir açıklama yapılmaması da bu çocukların akıbetine yönelik endişeleri artırmaktadır. Konuyla ilgili kamuoyuyla paylaşılan tek bilgi Federal Polis tarafından yıllık olarak açıklanan kayıp çocuk rakamlarıdır. Ancak konuyla ilgili istatistikler incelendiğinde kayıp mülteci çocukların bulunması yönünde halen bir ilerleme kaydedilmemişken on sekiz yaşından büyük çocukların istatistiklerden çıkarılmasıyla kayıp çocuk oranında bir düşme yaşandığı yönünde gerçeklerle uyuşmayan bir izlenim oluşmaktadır.⁷⁷

Göçmen ailelere yönelik ayrımcılığın bir diğer örneği de Almanya'nın gündemini uzun süre oyalamış olan Müslüman ailelerin çocuklarına el konulması meselesidir. Almanya'nın Aşağı Saksonya ve Bavyera eyalet yetkilileri "radikal İslamcı" olarak tanımlanan ailelerin çocuklarına Gençlik Dairesi tarafından el konulması gerektiğini öne sürmüş ve çocukların velayetinin ailelerden tamamen alınmasını talep etmişlerdir. Eyalet yetkilileri bu talebin hedefini çocukları radikalizmden korumak olarak açıklamışlardır. Fakat Anayasayı Koruma Teşkilatı tarafından izlenen radikal ırkçı Neonazi grupları ve radikal sol gruplara mensup ailelerin çocuklarını radikallikten koruma amaçlı benzer taleplerin dile getirilme-

76 "Verfassungsschutz Speichert Daten von 820 Minderjährigen", *Spiegel*, 15 Nisan 2019; "Verfassungsschutz Speichert Daten von 820 Minderjährigen", *Wallstreet Online*, 15 Nisan 2019.

77 "Almanya'nın Gündeme Getirmemeye Çalıştığı Kayıp Mülteci Çocuklar Konusu", *Ehamedya*, 9 Ocak 2019.

mesi Müslüman ailelere yönelik çifte standart uygulandığını düşündürmektedir. Bunun yanı sıra Almanya'nın "radikal İslamcı" ya da "aşırı dinci" gibi muğlak ifadelerle suçladığı Müslüman Kardeşler gibi yapılanmalar Alman medyasının lanse ettiği gibi şiddet eğilimi, aşırıcılık ve terör destekçiliğinden değil siyasi sebeplerle gündeme getirilmektedir. Bunlar Alman iç istihbaratının terör destekçisi olarak adlandırdığı gruplar kategorisinde yer almakta ve teşkilatça izlenmektedir. Söz konusu önergede Almanya'da "şiddet eğilimli Selefi" olarak tanımlanan yaklaşık 3 bin kişinin bulunduğu, bunların bir kısmının Suriye'deki savaşa katılmış ve ardından Almanya'ya tekrar dönmüş olabileceği iddia edilmiştir. Ancak Alman devleti Suriye'den dönen Alman vatandaşlarına yönelik uygulamalarının ne olacağını karama bağlamadığı için bu konudaki önerge çalışmaları devam etmemiştir.⁷⁸

Benzer bir talep Mart 2019'da Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) parlamenti Falko Liecke tarafından bir şekilde suça karışmış Arap kökenli büyük göçmen ailelere yönelik olarak gündeme getirilmiştir. Bahse konu olan aileler Alman medyasında "Arap klanları" olarak tanımlanan Lübnan ve Filistin asıllı iki aşirete mensuptur. Bu aileler bir süredir Alman medyasında esrar ve insan ticareti, gasp, vergi kaçakçılığı, şantaj, tehdit, adam yaralama ve kaçırma gibi ağır suçlamalarla gündeme gelmektedirler. Ancak aşiret üyeleri delil yetersizliği nedeniyle denetimli serbestlik, adli kontrol şartı ile salınma gibi hükümlerin yanı sıra para cezası gibi hafif cezalara çarptırılmaktadır. Liecke bu aşiretlerin çocuklarını ellerinden alarak babadan oğula geçen kriminallığın daha fazla nesillere yayılmasını engellemek ve bu şekilde "suç aşiretleri" içerisinde henüz suça karışmamış çocukları kurtarmak istediğini açıklamıştır.⁷⁹ Bu talep ilk etapta kriminal ailelerin çocuklarının selametine yönelik kısmen doğru ve iyi niyetli bir uygulama olarak görünse de benzer bir talebin tüm aşırı suça karışmış aileler ve gruplar (örneğin Reichsbürger ya da motorlu Rock grubu Hells Angels gibi oluşumlar) için gündeme getirilmemesi göçmenlere yönelik çifte standart uygulandığı izlenimini uyandırmaktadır. Falko Liecke'nin bu talebi aynı zamanda Alman medeni hukukunun 1666(a) maddesinde belirtilen "Çocuklar fiziki ve ruhsal zarar görmediği müddetçe ailelerinden koparılamaz" ilkesine de aykırıdır.⁸⁰ Aynı şekilde BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

78 "Kinder aus Islamisten-Familien Holen?", *Focus*, 23 Şubat 2018.

79 "Strategie gegen Kriminelle", *Focus*, 21 Mart 2019.

80 Alman Medeni Kanunu 1666 (a): "Bir çocuğun fiziki ve ruhsal selameti ya da varlığı tehlike altına girdiği, ebeveynlerinin bu tehlikeyi gidermediği ya da önlemediği veya bunu istemediği takdirde, aile mahkemesinin bu tehlikeyi giderme adına yerine getirmesi gerektirdiği bazı hükümler vardır."

gereğince çocuklara anne ve babaları tarafından zarar verildiği mahkeme kararıyla belirlenmediği sürece çocuklar anne ve babalarıyla büyüme hakkına sahiptir.

Özellikle Alman medya ve siyasetinde yaygın olarak karşılaşılan Türk ve Müslüman ailelerin “gerici, baskıcı, kısıtlayıcı, engelleyici, zorlayıcı ve şiddet eğilimli” olduğu algısı da başta Gençlik Dairesi çalışanları olmak üzere bu sürece müdahil tüm tarafların (mahkemeler, bilirkişiler, doktorlar vb.) ön yargılı hareket etme riskini artırmaktadır.

Göreve geldiği günden bugüne dek ayrıştırıcı ve ötekileştirici söylemlerde bulunan İçişleri Bakanı Seehofer özellikle Müslümanlar konusunda Alman toplumundaki İslam karşıtlığını destekleyen açıklamalarla Müslüman ve Türk kökenli ailelere yönelik ön yargıları körüklemektedir. Örneğin “İslam Almanya’ya ait değildir” açıklamasıyla Almanya’da yaşayan Müslümanları ötekileştiren bakan 2018’de Almanya’nın Chemnitz şehrinde çıkan göçmenlerin hedef alındığı ırkçı saldırıları da “Bütün sorunların ana kaynağı göçmenliktir” diyerek meşrulaştırmak istemiştir.⁸¹

KÜLTÜREL FARKLILIKLAR: ŞİDDET, ÇOCUĞUN SELAMETİ VE MAHREMİYET KAVRAMLARI

Gençlik Daireleri ve Türk/Müslüman aileler arasında yaşanan sorunların başlıca nedenlerinden biri de kültürel farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlaşılmalarda, çocuğun yüksek yararı ve selametinin (*kindeswohl*) ne olduğuna dair tanımlama ve uygulama farklılıklarıdır.

Alman Medeni Kanunu’nun 1631 numaralı maddesine göre “Çocuklar şiddetten uzak terbiye ve eğitim hakkına sahiptirler. Bedensel/fiziksel cezalar, ruhsal/psikolojik yaralanmalar ve diğer onur kırıcı ve küçük düşürücü müdahalelere izin verilemez.”⁸²

Yasada bahsi geçen müdahalelerin gerçekleşmesi durumunda çocuğun yüksek yararı ve selameti tehlikeye girmektedir. Ancak yasada geçen örneğin küçük düşürücü önlem ve müdahalelerin ne olduğunun yoruma açık olması; aynı şekilde çocuk selameti kavramı ve çocuğun selametinin hangi şartlarda tehlike altında olduğu ve ne zaman Gençlik Dairesinin müdahalesinin zorunlu olduğu gibi meseleler konuyu tartışılmalı hale getirmektedir.

81 “Alman İçişleri Bakanı: Göç; Bütün Sorunların Anasıdır”, Deutsche Welle Türkçe, 6 Eylül 2018.

82 “Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 1631 Inhalt und Grenzen der Personensorge”, Bundesamt für Justiz, www.gesetze-im-internet.de/bgb/_1631.html, (Erişim tarihi: 1 Eylül 2019).

Gençlik Dairesinin temel önceliği olan çocuk selameti kavramı başta olmak üzere şiddet ve mahremiyet gibi olguların her iki kültürde de farklı tanımlanmış olması konuyu daha başından karmaşık bir hale getirmektedir. Şiddet, baskı, özgürlük, kendi ayakları üzerinde durma gibi muğlak kavramların kültürel tanımlamalarla ilişkili olması çocuğun hangi durumlarda selametinin ve bağımsızlığının engellendiği veya ailenin hangi davranış ve uygulamalarının şiddet olarak görüleceği gibi bir dizi meseleyi beraberinde getirmektedir. Almanya dahil olmak birçok Avrupa ülkesinde çocuklara yönelik her türlü fiziksel şiddet yasaklanmıştır. Ancak göçmen aileler çocuk selameti kavramı, fiziksel şiddetin yasaklanması gibi çocuk koruma alanındaki birçok konuda yeterli bilgiye sahip değildir. Öte yandan fiziksel şiddetin katı bir şekilde yasaklanması göçmenlere ait kültürel farklılıkların da çalışanlar tarafından şiddet olarak tanımlanmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla çocuk koruma sistemi çalışanlarının kültürel farklılıklarını farkında olması gerekmektedir. Aynı şekilde göçmen ailelerin Alman yasaları ve yasaların yorumlanması noktasında bilgilendirilmelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Alman Gençlik Dairesinin, Alman kültür ve değerleri ile bağdaşmayan fakat Türk ve Müslüman kültürüne göre sıradan olan birçok tutumu çocuğa yönelik istismar veya hatalı davranış olarak kabul ettiği görülmektedir. Örneğin Türk ve birçok göçmen grubun kültürüne göre çocuklara sarılmak, kucaklamak, yemek konusunda ısrarcı olmak çok sıradan ve doğal olmasına rağmen Alman Gençlik Dairesi bu davranışları Alman kültürü ve değerlerine uygun olarak görmemekte ve çocukların selametini etkileyen bir kriter olarak değerlendirebilmektedir. Nitekim TBMM'nin ilgili raporunda bahsi geçen bir vakada anneannenin torunlarına “zorla ikramda bulunması” veya “kucaklaması” gibi davranışlarının da çocuk selameti gerekçeleri arasında gösterilerek çocuklara el konulduğu ifade edilmektedir.⁸³ Gençlik Dairesinin uygulamalarında çocuğun selameti kavramının kültürel farklılıklarla ilişkilendirilerek tanımlanmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin Türk kültüründe yaygın bir alışkanlık olan bebeği ayakta sallayarak uyutma uygulaması, çocukları koruma altına alınan bir annenin “yetkin” olmadığına yönelik en kuvvetli delillerden biri olarak ortaya konulabilmektedir.⁸⁴

Benzer şekilde örneğin her evde ve ailede yaşanabilecek yanma, çocuğun boğazına bir şey kaçması gibi ev kazaları ise Türk ve Müslüman kökenli ailelerin

83 Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Daireleri'nin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalara İlişkin İnceleme Raporu, s. 13.

84 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 87.

çocuk yetiştirmede yetersiz ve ihmalkar olarak görülmelerine neden olabilmektedir. Bilindiği gibi Gençlik Daireleri ailenin “yetersiz” bulunduğu durumlarda da çocuğa müdahale sürecini başlatabilmektedir. İletişim eksikliği ve Gençlik Dairesi içerisinde göçmen kökenli yetkili sayısının yetersiz olması nedenleriyle Türk kültürünü tanımayan yetkililer Türk ve Müslüman değerlerine göre sıradan olan bazı tutum ve davranışları olumsuz olarak yorumlamakta ve çocukla ilgili süreçler ailelerin aleyhine neticelenmektedir.

Kültürel farklılıklar sadece çocuğa ve aileye müdahale esnasında değil bundan çok daha önce danışmanlık ve destek yardım hizmetlerinin alımı aşamasında da bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklarıyla sorun yaşayan Türk aileler, ailenin ve ev içinin üçüncü kişi ve yabancı kurumların asla müdahale hakkının olmadığı bir mahremiyet alanı olarak görmektedir. Bunun yanı sıra anne babalar çocuk eğitim ve terbiyesinde dışarıdan yardım almaları durumunda çocuk yetiştirmede başarısız oldukları yönünde bir yetersizlik duygusuna kapılabilmektedir. Çevre tarafından “sorunlu” ve “beceriksiz” ebeveynler olarak algılanma endişesi ailelerin önleyici hizmetlerden yeterli düzeyde yararlanmalarını engellemektedir. Özellikle çocukları koruma altına alınan ailelerin damgalanma korkusuyla bunu çevrelerinden gizlemeleri dikkat çekicidir.⁸⁵ Diğer yandan ailelerin Gençlik Dairesinden korktukları, bu kuruma herhangi bir şekilde “açık verme”leri durumunda kurumun çocuklarına derhal “el koyma”sından çekindikleri görülmektedir.⁸⁶

Ailelerin bu algısında Gençlik Dairelerinin sürekli aile içine müdahale eden bir kurum olarak görülmesinin etkisi büyüktür. Pek çok ailenin kurumsal müdahalelere hatta destekleyici hizmetlere kuşkuyla bakması ise çocuk terbiyesi ve disiplin anlayışları arasındaki farklılıklardan ileri gelmektedir. Ancak Uslucan'ın da ortaya koyduğu üzere çocuk terbiyesi ve eğitiminin neyi hedeflediği bu eğitim ve terbiyenin veriliş biçimini de etkilemektedir. Ayrıca bu hedefler kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Nitekim bireyselliği eğitim amacı olarak seçen Alman kültürü ile aidiyet, sadakat, itaat, iş birliği, topluma aidiyet duygusunun ağır bastığı Türklerin yetiştirme kültürü zaman zaman çatışmaktadır. Uslucan bu farklılıkların entegrasyona ket vuran zorunlu bir dezavantaj olarak görülmek yerine Türk ailelerde gözlemlenen kolektif bilincin ve ailelerin destekleyici/koruyucu

85 Uslucan, “Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte”, s. 9-10; Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 172-174; Claudia Dantschke, Ahmad Mansour, Jochen Müller ve Alper Taparlı, *Jugendamt, Stadtteilmütter und Familien: Ergebnisse eines Workshops in Berlin-Neukölln*, (ZDK, Berlin: 2012), s. 8.

86 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 99.

yapısının çocuğun gelişimi ve okul başarısı için taşıdığı avantajlara odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Uslucan bunun yanı sıra belli bir kültür havzası içerisinde oluşturulmuş yetiştirme modellerinin ya da Avrupa merkezli araştırma sonuçlarının göçmen çocukların hayat pratiklerine birebir uygulanmasını anlamlı bulmadığını belirtmektedir. Nitekim bu noktada yapılan araştırmalara atıfla fiziki ve bedensel cezalar gibi bazı yetiştirme/terbiye pratiklerinin etkilerinin kültürden kültüre değiştiğini ortaya koymuştur. Örneğin Afro-Amerikalı çocuklarda uygulanan hafif fiziki yaptırımlar davranış bozukluğuna yol açmazken aynı davranışlar Amerikalı gençlerde olumsuz sonuçlara, bazı eksiklik ve bozukluklara yol açabilmektedir. Benzer şekilde sıcak ve yoğun bir çocuk-ebeveyn ilişkisinin yaşandığı ailelerde sert disiplin metotları uygulansa da bunlar çocuk üzerinde duygusal bağın zayıf olduğu ailelerde görüldüğü gibi travmatik bir etki oluşturmamaktadır.⁸⁷

Gençlik Dairelerinde çalışan göçmen kökenli personelin oranının çok düşük olması da bu kurum ve aileler arasındaki iletişimi güçleştirmekte ve kültürel farklılıklar bürokratik süreçlerde ailelerin aleyhine ciddi bir dezavantaja dönüşmektedir.

Almanyadaki Afrikalılara ait “Love from Africa” isimli dernek yetkilileri de 2015’te yayımladıkları bir bildiriyle Gençlik Dairesinin göçmen ailelerin çocuklarına Alman ailelerin çocuklarından çok daha hızlı ve sorgusuz şekilde el koyduğunu iddia ederek kültürel ayrımcılık sorununa dikkat çekmeye çalışmıştır.⁸⁸

Bunun yanı sıra özellikle mahkeme aşamasında Gençlik Dairesi çalışanları, bilirkişi uzmanları ve mahkeme yetkililerinin söz konusu tartışmalı konularda kültürel farklılıkları göz önünde bulunduracak ve bunları değerlendirecek yetkinlikten uzak oldukları görülmektedir.⁸⁹

Kültürel farklılıkların Gençlik Dairesi tarafından yanlış yorumlandığı durumlarda çocukların aileye dönmelerinin sağlanması yerine çocuğun eve dönmesi teşvik edilebilmektedir. Bu tür vakalarda çocuklardan veya çevreden gelen ihbarlar değerlendirilirken Alman kültür değerlerinin kriter olarak alındığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Gençlik Dairesinin uygulamalarında çocuğun yarar ve selametini aile selameti üzerinden tanımlayan maddeler yerine yasanın 34. maddesi uyarınca bağımsızlık vurgusunu esas alması eleştiri konusu olmuştur.⁹⁰

87 Uslucan, “Kinderschutz im Spannungsfeld Unterschiedlicher Kultureller Kontexte”, s. 7-8.

88 “Jugendamt Handelt bei Ausländern Angeblich Unverhältnismäßig”, Waz, 21 Eylül 2015.

89 *Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Daireleri'nin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalara İlişkin İnceleme Raporu*, s. 14.

90 Selim Vatandaş, “Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Türk Kökenli Çocuklar”, *Bilgestrateji*, Cilt: 6, Sayı: 10, (2014), s. 152.

Gençlik Dairesinin müdahalede bulunduğu ailelerin genel olarak “dezavantajlı” aileler olduğu ve göçmen ailelerin göçmenlikten kaynaklı diğer sorunlarının da buna eklenmesiyle ailelerin bürokratik ve hukuki süreçlerde mücadele kabiliyetlerinin oldukça zayıfladığını belirtmek gereklidir. Haziran 2017’de eş cinsel evliliklerin Almanya’da da yasallaşmasıyla Türk ve Müslüman kökenli ailelerin Gençlik Dairesiyle yaşadığı sorunlara bir yenisini daha eklenmiştir. Bu zamana kadar Almanya’nın sadece bazı eyaletlerinde istisnai durumlarda koruyucu aile olabilen eş cinsel bireyler Haziran 2017 sonrasında eş cinsel olmayan çiftlerin sahip olduğu tüm haklara sahip olmuştur. Yasa yürürlüğe girene kadar Gençlik Dairesi tarafından himaye altına alınan Türk ve Müslüman çocukların Hollanda, Danimarka ve Belçika gibi ülkelerde eş cinsel bireylere verildikleri bilinmektedir. Almanya’da buna benzer iddialar olsa da resmi bir kanıt bulunmamaktaydı. 2017 itibarıyla ortaya çıkan bu yeni durum Türk ve Müslüman ailelerde çocuklarının homoseksüel bireylere veya çiftlere verileceği endişesini doğurmuştur. Alman toplumunun kültürel yapısı ve yasal düzenlemeler çocukların eş cinsel çiftlere verilmesi önünde bir engel görmemektedir. Alman kültüründe zamanla kabul görebilecek bu uygulama Türk ve Müslüman kültüründeki farklılıklardan kaynaklı nedenlerle ailelerce kabul edilemez bulunmaktadır. Bu tür vakalar söz konusu olduğunda köken aile mahkeme yoluyla itiraz hakkını kullanabilse de uzun vadede Müslüman koruyucu aile sayısının artırılması yoluyla çocukların kendi kültür yapısına yakın koruyucu ailelere verilme ihtimali güçlendirilmelidir.

KUŞAK ÇATIŞMASI VE AİLE İÇİ İLETİŞİMSİZLİK

Düsseldorf Aile Ataşeliğince hazırlanan bilirkişi raporunda Gençlik Dairesine ailesini ihbar edenlerin sayısının göçmen çocuklar arasında Alman ailelere oranla iki kat daha fazla olduğu ifade edilmektedir. Bu da Gençlik Dairesine intikal eden vakaların bir kısmının diğer sorunların yanı sıra aile içi anlaşmazlık ve kuşak çatışmasından kaynaklandığını göstermektedir.

Çocuklara okullarda kendi hakları konusunda ve tehlike durumunda başvuracakları bir kurum olarak Gençlik Dairesinin varlığı ve işlevleri konusunda aydınlatıcı bilgiler verilmektedir. Ancak aileler arasında bu bilgilendirme faaliyetlerinin çocukların Gençlik Dairesine başvuru için teşvik edilmekle kalmayıp buna özendirildikleri, bu kurumların ebeveynle çatışma durumlarında kaçış için cazip bir sığınak/adres olarak gösterildiği yönünde bir algı oluşturduğu görülmektedir.⁹¹

91 Yaman, “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi”, s. 104.

Ebeveynler ve çocuklar arasında dünyayı kavrayış ve hayata bakış farklılıkları kuşak çatışması olarak nitelendirilmektedir. Almanya'da yaşayan ve çoğunlukla muhafazakar değerler dünyasına sahip Türk ailelerinin çocukları, Alman yaştlarının hayatlarıyla kendi hayatlarını ve ailelerinin yetiştirme biçimini sorgulayabilmekte ve Alman gençlerin hayat tarzları onlara daha çekici gelebilmektedir. Bu tür çatışma durumlarında özellikle ergenlik dönemindeki çocuklar Gençlik Dairelerini ailelerine karşı bir tehdit aracı olarak kullanabilmektedir. Ailelerin çocuklara getirdiği sıradan kısıtlamalarda çocuk ihbarlarıyla bu kurumların devreye girmesi özellikle kültürel farklılıkların Gençlik Dairesi tarafından da "baskı veya kısıtlama" olarak değerlendirildiği durumlarda ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile içi sorunlara yönelik olarak çocukların beyanının esas alınması ve bu durumlarda Gençlik Dairesinin doğrudan müdahale etme zorunluluğu bulunması durumu daha da karmaşık ve istismara açık hale getirmektedir.

SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Almanya'daki Gençlik Daireleri ve Türk kökenli göçmenler arasında yaşanan sorunlar hem Gençlik daireleri hem de ailelerle ilgili olmak üzere çok farklı nedenlere dayanmaktadır. Bu sorunlarla ilgili olarak medyaya yansıyan vakalar üzerinden yapılacak değerlendirmelerin meseleyi anlamada ve çözümüne katkı sunmada yeterli olmayacağı açıktır. Bu nedenle Almanya'da yaşayan Türk ailelerin Gençlik Daireleri ile ilişkileri başta olmak üzere koruma altına alınan çocukların faydalandıkları hizmet modellerine yönelik akademik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle koruma altına alınan ve koruyucu bir aile veya devlet yurtlarına yerleştirilen Türk çocuklarını merkeze alan, onların yaşadığı süreçleri, psikolojik ve fiziki durumlarını ortaya koyan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu rapor çerçevesinde ele alınan sorunların çözümüne yönelik tüm tarafların çaba göstermesi ve bazı adımlar atılması gerekmektedir. Bu rapor çerçevesinde elde edilen veriler ışığında konuyla ilgili olarak şu tespit ve önerilerde bulunmak mümkündür:

Gençlik Dairesine Yönelik Tespit ve Öneriler

- Gençlik Dairesi ve Türk aileler arasında yaşanan sorunların büyük kısmı bu kurumun Alman kamuoyunda ve Türk aileler nezdindeki olumsuz imajıyla yakından ilgilidir. Alman medyasında sıklıkla “çocuk çalma” (*kinderklau*) suçlamalarıyla gündeme gelen Gençlik Daireleri ile aileler arasında ciddi bir güven sorunu yaşandığı görülmektedir. Köken ülkelerde Gençlik Dairesi muadili kurumların bu kurum kadar geniş yetki ve yaptırım gücüne sahip

olmayışları nedeniyle göçmen kökenli ailelerin Gençlik Dairesine yönelik şüpheli ve endişeli tutumları anlayışla karşılanmalıdır. Bu nedenle kurum yetkilileri Türk kökenli aileler başta olmak üzere iletişime geçtiği ailelere karşı güven verici yaklaşımlar geliştirmelidir.

- Gençlik Daireleri ile Türk kökenli aileler arasında yaşanan sorunlar daha geniş bir çerçevede göçmenlerin ve göç siyasetinin bir parçası olarak okunmalıdır. Bu bağlamda Müslüman/Türk kökenli göçmelerin Alman kurumlarıyla yaşadıkları ve yapısal ayrımcılık içeren muamelelerin yanı sıra İslamofobik medya ve siyaset söylemlerinin de Alman kurumlarına karşı genel bir ön yargı oluşmasına sebebiyet verdiği görülmektedir. Bu nedenle özelde Gençlik Daireleri genelde ise tüm Alman devlet kurumlarının ve siyasi temsilcilerin göçmenlerin her an haksızlığa uğrayacak bir psikolojiye girmesine neden olan ve kurumsal ayrımcılık izlenimi veren muamele ve uygulamalardan kaçınması gerekmektedir.
- Gençlik Dairesinin görev alanını oluşturan ve korumakla yükümlü bulunduğu “çocuğun selameti” kavramının tanımındaki muğlaklık uygulamada ciddi çelişkilere ve aksaklıklara yol açmaktadır. Bu kavram dışında “baskı”, “şiddet”, “özgürlüğün kısıtlanması” gibi ebeveyn ve çocuk ilişkilerine devlet müdahalesini meşru kılan kriterlerin de sadece “öncü kültür” (*leitkultur*) olarak tanımlanan Alman kültürü üzerinden ele alınması çocuk ve aileleri zor durumda bırakan yanlış anlamalara ve uygulamalara sebebiyet vermektedir. Bu kavramların farklı kültürlerde taşıdığı anlamların dikkate alınması Gençlik Daireleri ve göçmen aileler arasındaki diyalogun olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacaktır.
- Gençlik Dairelerinde az sayıda göçmen kökenli uzman bulunması da göçmen ailelerle iletişimi ve kültürel farklar noktasındaki farkındalığı olumsuz yönde etkilemektedir.
- BM Çocuk Hakları Komitesinin tavsiyeleri doğrultusunda göçmen aileler dahil ekonomik ve sosyal zorlukları olan ailelere –özellikle dil engelini aşmak üzere– yeterli sayıda insan ve finansal kaynaklarıyla refah hizmetlerinin ailelere ulaşılabilir kılınması sağlanmalıdır. Gençlik Dairelerine yönelik getirilen en ağır eleştirilerden birisi de kurumun bazen çok basit nedenlerle çocukları koruma altına alma ve aileden ayırma yoluna gitmesidir. Gençlik Dairelerinin bir kısmı çocukları en basit şüphede ailelerinden ayırmak suretiyle asli vazifesi olan çocukların selamet ve yararını

koruma amacının hilafına hareket edebilmektedir. Çocuklar koruma altına alınmadan ve karmaşık hukuki süreçlere geçilmeden önce gerçekten çocuğun koruma altına alınmasını gerektiren ciddi bir durumun varlığı tespit edilmelidir. Bu noktada son dönemde yapılan bazı yasa değişikliklerinin Gençlik Dairesi çalışanlarına ağır sorumluluklar yükleyerek onları baskı altına aldığı ve görevi ihmal suçlamasıyla karşılaşacağını düşünen çalışanların ise buna mahal vermemek için en ufak şüphe halinde dahi en son başvurulması gereken önlem olan çocuğu koruma altına alma yöntemine daha en başta başvurdukları görülmektedir.

- BM Çocuk Hakları Komitesinin de tavsiyeleri doğrultusunda ebeveyn bakımından yoksun çocuklara ilişkin olarak aile destek sistemleri geliştirilmeli, anne ve babaların yetersiz olduğu durumlarda aile ve akraba yanında bakım modellerine öncelik verilmeli ve sadece çocuğun üstün menfaati doğrultusunda çocukların koruma altına alınmasını sağlayacak tedbirler geliştirilmelidir.
- Gençlik Dairelerine yapılan ihbarların değerlendirilmesinde de sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır. Özellikle bizzat çocuklar ve gençler tarafından yapılan ağır ihbarların herhangi bir onay mekanizması işletilmeden doğru kabul edilmesi de aileleri zor durumda bırakabilmektedir. Bu noktada çocukların ifadeleri önemli olmakla birlikte göçmen ailelerin çocuklarının özellikle ergenlik döneminde Gençlik Dairesine ihbar yöntemini farklı nedenlerle suistimal edebilecekleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu ihbarlar temel alınarak geri dönüşü zor adımlar atılmadan evvel yapılan suçlamalara yönelik çok yönlü teyit mekanizmaları yürürlüğe sokulmalıdır.
- Çocukların ailelerinden habersiz koruma altına alınması, ailelerin görüşlerine kurumsal olarak başvurulmaması ve ailelerin bu süreçte çocukları ile görüştürülmemesi ailelerin travma yaşamasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda Gençlik daireleri tarafından ailelerin çocuk koruma sürecine katılımını güçlendirme yönünde düzenleme yapılmalıdır.
- Almanya'da yaşayan Türk aileleri içerisindeki kuşak çatışmaları ve kültür farklılıkları da çocukların ve gençlerin Gençlik Dairelerini amacı dışında araçsallaştırmalarına neden olabilmektedir.
- Gençlik Dairesinin yasal olarak koruma altına alınan çocuklar ile koruyucu aileleri eşleştirirken kültürel ve dini farklılıkları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Ancak kurum çalışanlarının uygulamada bu konuda gerek-

li hassasiyet ve çabayı göstermedikleri verilerle ortaya konmuştur. Gençlik Daireleri tarafından çok kültürlü sosyal hizmet uygulamalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

- Gerek AP gerekse TBMM'nin Gençlik Dairesini konu alan raporları bu kurumların göçmenlere yönelik istatistiki verileri kamuoyuyla paylaşma noktasında iş birliğine açık olmadığını ortaya koymuştur. Ancak koruma altına alınan çocuklarla ilgili güvenilir verilerin bulunması, koruyucu aile ve kuruluş bakım hizmetinden faydalandırılan çocuklarla ilgili sorunların anlaşılması açısından azami öneme sahiptir. Bu noktada Gençlik Dairelerinin veri paylaşımında daha şeffaf davranmaları gerekmektedir.
- Alman kurumları göçmenlerin kültürel kimliklerini korumalarından ziyade bu kimlikleri entegrasyon önünde engel olarak gören bakış açısından vazgeçmeli ve uluslararası yasaların da öngördüğü şekilde koruma altına alınan göçmen çocukların ana dil ve kültürlerinin korunmasına yönelik gerekli adımları atmalıdır.
- Alman çocuk koruma sistemi tarafından koruma altına alınan çocuklar uzun süreli kuruluş bakımında kalabilmektedir. Uluslararası çocuk koruma sistemleriyle karşılaştırıldığında Almanya'da akraba ve yakınları yanında bakımı sağlanan veya koruma altında olup aile ve akrabalarının yanına döndürülen çocuk sayısı düşüktür. Alman çocuk koruma sistemi tarafından koruma altında olan çocukların aile ve akrabalarına döndürülmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Almanya'da korunma ihtiyacı içindeki çocukların diğer Avrupa ülkelerine gönderildiği dikkate alındığında Almanya'da uygun bir aile üyesi veya yakını bulunmayan göçmen kökenli çocukların –yüksek yararları doğrultusunda– geldikleri ülkelerde aile ve yakınlarının yanına yerleştirilebilmesine yönelik seçeneklerin değerlendirmeye alınması gerektiği düşünülmektedir.
- Göçmen ailelere yönelik çok boyutlu (sağlıklı çocuk yetiştirme, koruma altına alınma sürecinde ailelerin nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi düzeylerini ve öz güvenlerini artırma gibi) bilinçlendirme ve farkındalık eğitimlerinin Türk ve Alman makamları tarafından geliştirilmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir.

Türk STK'lara Yönelik Tespit ve Öneriler

- 2000'e kadar doğan çocukların çifte vatandaşlığı olmadığı durumlarda Gençlik Dairesi tarafından Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluklarına çocu-

ğün koruma altına alındığına dair bilgi verilmekteydi. Bu sayede Türk elçilik ve konsoloslukları konuya ilişkin bir sorunla karşılaşılması halinde ailelere hukuksal yönlendirme yapabilmekteydi. Fakat 2000'den sonra Almanya'da doğan tüm Türk kökenli çocuklar süreli de olsa (yirmi bir yaşına kadar) çifte vatandaşlık hakkına sahip olmaları ve Alman sayılmaları nedeniyle konsolosluklara giden bildirimler de son bulmuştur. Bu süreç sonrasında konsolosluklar sadece ailelerin bildirmesi üzerine koruma altına alınan çocuklardan haberdar olabilmektedir. Çocukları koruma altına alınan ailelerin destek alabilmek için Türk temsilciliklerine müracaat etmeleri noktasında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

- Türk kökenli göçmen çocukların Alman koruyucu ailelere verilmesinin en büyük gerekçelerinden birisi yeterli sayıda Türk/Müslüman koruyucu aile bulunmamasıdır. Bunun yanı sıra pek çok Türk ve Müslüman kökenli aile koruyucu aile şartlarını bilmemekte ve çok meşakkatli bir süreç olduğunu düşünmektedir. Türk/Müslüman kökenli ailelerin koruyucu ailelik noktasındaki tutumları statik değildir ve bilgilendirme ve ikna süreçleri sonrası değişebilmektedir. Bu nedenle YTB, DİTİB, IGMG ve diğer STK'lar tarafından yürütülen koruyucu aile tanıtım ve kampanyaları daha etkin biçimde kullanılmalıdır. Bu sayede Türk ve Müslüman kökenli koruyucu ailelerinin sayısı artırılabilir.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak kurulan Aile Ataşelikleri ailelere önleyici danışmanlık hizmetlerinin verilmesinden koruma altına alınan çocuklarla vaka odaklı ilgilenilmesine uzanan geniş bir yelpazede hizmet vermektedir. Bunun yanı sıra bu kurumların Gençlik Daireleri ve Türk aileleri arasında yaşanan iletişim sorunlarının giderilmesi noktasında taraflar arasında bir köprü vazifesi görmesi de büyük önem taşımaktadır.
- Türk ailelerin Gençlik Dairelerinin görev ve yetki alanları veya bu kurumun sunduğu hizmetler konusunda bilgi sahibi olmadıkları araştırmalarla ortaya konulmuştur. Türk aileleri bilinçlendirici online hizmetler ve seminerlerin yanı sıra konsolosluklar tarafından Almanya'da koruyucu aile olmanın gerekliliği ve şartlarına dair bilgilendirme broşürlerinin tüm Türk kökenli bireylere ulaştırılması faydalı olacaktır.
- Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluklarında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bünyesinde mağdur ailelere rehberlik yapabilecek Alman ço-

çocuk koruma sistemi ve koruma altına alınma süreçleriyle ilgili gerekli eğitime sahip uzman personelin sayısı artırılmalıdır. Yetkililerin Alman Gençlik Dairesi ile iletişimde kalarak yeni uygulamaları ve önermeleri takip etmeleri meselelere zamanında müdahale etmelerini kolaylaştıracaktır. Bu çalışmalar gönüllülük esasından profesyonel hizmet sunumuna kadar çeşitlendirilerek yapılandırılabilir.

- Çocukları koruma altına alınan ailelerin özellikle hukuksal süreçlere, Gençlik Dairesinin uygulamaları ve atacakları adımlara dair bilgi eksikliklerinin giderilmesi için Büyükelçilik ve Başkonsolosluk bünyesinde çocuk koruma alanında deneyimli uzman hukukçular görevlendirilmelidir.
- Koruma altına alınan göçmen çocukların bakımevleri veya yurtlara yerleştirilme oranı koruyucu aile yanına yerleştirilme oranından çok daha yüksektir. Bu nedenle koruyucu aile hizmeti kadar çocukların kaldıkları yurtlardaki yaşam koşullarının çok yönlü olarak incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Koruma altına alınan Türk kökenli göçmen çocukların koruyucu aileye verilme oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum göçmen Türk toplumunda koruma altına alınan çocukların bakım ve sorumluluğunun yaygın olarak akraba ve yakınları tarafından alınmasıyla ilişkilidir. Bu nedenle Türk temsilcilikleri ve STK'lar tarafından gerçekleştirilecek bilgilendirme ve destek çalışmaları sadece çekirdek aileyi değil aile yakınlarını da içine alan daha geniş bir grubu hedef almalıdır.

ZELİHA ELİAÇIK

İlk, orta ve lise eğitimini Türkiye’de tamamladıktan sonra Almanya’da yabancı öğrenciler için üniversiteye hazırlık okulu “Studienkolleg”i birincilikle bitirdi. Ruhr Bochum Üniversitesi’nde Oryantalistik (Şarkiyat) ve Siyaset Bilimi bölümlerinden mezun olan Zeliha Eliaçık “İsrail Devletinin Kuruluşundan Günümüze Yemen Yahudilerinin Sosyal ve Hukuki Statüleri” isimli saha çalışmasıyla aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı. Alman Akademik Değişim Servisi’nin (DAAD) burs ve teşvikleriyle Suriye, Yemen ve Ürdün’de beş yıl süreyle alan çalışmalarında ve akademik görevlerde bulundu. Son olarak Alman-Ürdün Üniversitesi’nde öğretim görevlisi ve kültür işleri sorumlusu olarak çalıştı. Eliaçık ağırlıklı olarak Oryantalistik, Müslüman ve Avrupa toplumlarında azınlıklar, ırkçılık ve Almanya’nın İslam siyaseti alanlarında çalışmalar yapmaktadır. SETA Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü’nde araştırmacı olarak görev yapan Zeliha Eliaçık Almanca, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

TUBA SARIALTIN

Tuba Sarıaltın eğitimini Almanya’da tamamladıktan sonra çeşitli sivil toplum kuruluşlarında yönetici olarak çalıştı. Almanya’daki göçmen gençlerin yerel siyasete aktif katılımını teşvik etmeye yönelik çalışmalar başlatan Sarıaltın aynı zamanda Almanya’daki Müslüman kadının sosyal hayattaki rolünü güçlendirmeye yönelik projelerde yer aldı. Bu çalışmaların yanı sıra İslam ve yabancı düşmanlığından dolayı ayrımcılığa ve haksızlığa uğrayan göçmenlerin sorunlarıyla ilgili farkındalık çalışmaları yürüttü. Son olarak Baviera Eyaleti’nde farklı belediyelerin mülteci yardım komisyonlarına başkanlık yaptı. Farklı mülteci kamplarında rehberlik dahil çeşitli görevlerde bulunan yazar Almanya’daki Müslüman toplumunun ve İslami kuruluşların mülteci çalışmalarına katılımını teşvik amaçlı çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

FİKRET YAMAN

2004’te Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü’nden mezun oldu. Almanya’nın Nürnberg kentinde George-Simon-Ohm Yüksekokulu’nda değişim öğrencisi olarak bulundu. Hacettepe Üniversitesi’nde 2010’da Sosyal Hizmetler alanında yüksek lisansını, 2018’de de “Almanya’da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi” isimli doktoraasını tamamladı. 2005’te sosyal hizmet uzmanı olarak çalışma hayatına başlayan yazar halen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında görev yapmaktadır. Kamudaki görevinin yanı sıra sosyal hizmet ve çocuk refahı alanındaki akademik çalışmalarını sürdüren yazar İngilizce, Almanca ve Arapça bilmektedir.

ALMAN GENÇLİK DAİRESİ TARAFINDAN KORUMA ALTINA ALINAN TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLAR

ZELİHA ELİAÇIK, TUBA SARIALTIN, FİKRET YAMAN

Almanya'da yaşayan birçok Türk ve Müslüman kökenli çocuğun Alman Gençlik Dairesi tarafından ailelerinden haksız yere koparıldıkları iddiaları sık sık gündeme gelmektedir. Zaman zaman diaspora Türkleri ve medya tarafından gündeme getirilen bu iddialar ve Gençlik Dairesine yönelik şikayet dilekçeleri Avrupa Parlamentosu raporlarına da konu olmaktadır.

Bu rapor Gençlik Daireleri ile Türk ve Müslüman kökenli göçmen aileler arasında yaşanan sorunlarla ilgili olarak ortaya atılan iddialara ilişkin Türk ve Alman kamuoyuna bilgi sunmak ve kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmek amacıyla hazırlanmıştır. Raporun birinci bölümünde Gençlik Dairelerinin tarihsel gelişimi, kurumsal yapısı ve işleyişi konu edilmektedir. İkinci bölümde Almanya'da yaşayan Türk ve Müslüman kökenli göçmenler ile Alman Gençlik Daireleri arasında yaşanan sorunlar çok yönlü olarak ele alınmakta ve haksız uygulamalara yönelik iddialar incelenmektedir. Sonuç bölümünde ise Türk ve Müslüman kökenli göçmenlerin Gençlik Dairesi ile yaşadıkları sorunları önlemeye ve diasporada yaşayan Türk ve Müslüman kökenli çocukların korunmasına yönelik atılabilecek adımlar hakkında önerilerde bulunmaktadır.